edexcel

Edexcel TAG

Edexcel TAG Uwch Gyfrannol mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Dyfarniad Sengl (8741)

Edexcel TAG Uwch Gyfrannol mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Dyfarniad Dwbl) (8742)

Edexcel TAG Uwch mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Dyfarniad Sengl) (9741)

Edexcel TAG Uwch mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Dyfarniad Dwbl) (9742)

Mehefin 2005

dysgu uwch, newid bywyd

Papurau enghreifftiol gyda chvnlluniau marcio

Edexcel TAG mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol

accac QCA cea Rewarding Learning

Mae Edexcel Cyfyngedig yn un o'r prif gyrff arholi a dyfarnu yn y Deyrnas Unedig a ledled y byd. Mae'n ymgorffori'r holl gymwysterau a ddyfarnwyd cyn hyn o dan frand Edexcel a BTEC. Rydym yn cynnig amrediad eang o gymwysterau gan gynnwys rhai cyffredinol (academaidd) a galwedigaethol a rhaglenni penodol i gyflogwyr.

Trwy rwydwaith o swyddfeydd yn y DU a gwledydd tramor, mae ein canolfannau'n derbyn y gefnogaeth sydd ei hangen arnyn nhw i'w helpu i gyflwyno eu rhaglenni addysg a hyfforddiant i ddysgwyr.

Am wybodaeth bellach ffoniwch ein Gwasanaethau i Gwsmeriaid ar 0870 240 9800, neu ewch i'n gwefan yn www.edexcel.org.uk

Gwneir cyfeiriadau at ddeunyddiau trydydd parti yn y fanyleb hon yn ddidwyll. Nid yw Edexcel Cyfyngedig yn cefnogi, yn cymeradwyo nac yn derbyn cyfrifoldeb am gynnwys y deunyddiau, a all fod yn agored i'w newid, nac unrhyw farn a fynegir ynddynt. (Gall y deunydd gynnwys gwerslyfrau, cylchgronau a chyhoeddiadau eraill a gwefannau.)

Diolchiadau

Cafodd y llyfryn hwn o bapurau enghreifftiol a chynlluniau marcio ei gynhyrchu gan Edexcel ar sail ymgynghoriad ag athrawon, arholwyr, ymgynghorwyr a phartïon eraill perthnasol. Mae Edexcel yn cydnabod ei ddyled i bawb sydd wedi rhoi ei amser a'i arbenigedd i ddatblygu papurau enghreifftiol CGCC a'r cynlluniau marcio.

Awdurdodwyd gan Jim Dobson
Paratowyd gan Sarah Harrison

Mae'r holl ddeunydd yn y cyhoeddiad hwn yn hawlfraint
© Edexcel Cyfyngedig 2005

Cynnwys

Papurau cwestiynau

Twf a Datblygiad Dynol	**1**
Agweddau Cymdeithasol a Dewisiadau Dull of Fyw	**15**
Diwallu Anghenion Unigol	**27**
Deall Ymddygiad Dynol	**37**

Cyfarwyddyd cyffredinol ar farcio	**49**

Cynlluniau marcio

Cynllun marcio ar gyfer y papur cwestiynau cyntaf	**51**
Cynllun marcio ar gyfer yr ail bapur cwestiynau	**63**
Cynllun marcio ar gyfer y trydydd papur cwestiynau	**75**
Cynllun marcio ar gyfer y pedwerydd papur cwestiynau	**85**

Cyfeirnod Papur (llenwch isod)								

Rhif Canolfan					
Rhif Ymgeisydd					

Cyfenw	Llythrennau cyntaf
Llofnod	

Cyfeirnod(au) y Papur

6938

Edexcel TAG

Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Twf a Datblygiad Dynol/Uned 1

Amser: 1 awr 30 munud

30 Defnydd yr arholwr yn unig

Defnydd Arweinydd y tîm yn unig

Rhif Cwestiwn	Gadewch yn wag
1	
2	
3	
Cyfanswm	

Deunyddiau sydd eu hangen am yr arholiad
Dim

Eitemau a gynhwysir gyda'r papur cwestivnau
Dim

Cyfarwyddiadau i Ymgeiswyr

Yn y blychau uchod, ysgrifennwch rif eich canolfan a'ch rhif ymgeisydd, eich Cyfenw, llythyren/llythrennau cyntaf a'ch Llofnod. Gwelir Cyfeirnod y Papur ar ben y dudalen hon. Sicrhewch fod y papur cwestiynau cywir gyda chi. Atebwch {BOB} cwestiwn yn y mannau a roddir yn y papur cwestiynau hwn.

Gwybodaeth i Ymgeiswyr

90 yw cyfanswm y marciau am y papur hwn. Dangosir y marciau am wahanol rannau o gwestiynau mewn cromfachau, e.e. (2).

Cyngor i Ymgeiswyr

Atgoffir chi o bwysigrwydd Cymraeg clir ac o gyflwyniad gofalus yn eich atebion. Cynhwyswch ddiagramau yn eich atebion lle mae'r rhain yn ddefnyddiol.

Trosodd

Ni ellir atgynhyrchu'r cyhoeddiad hwn ond yn unol â pholisi hawlfraint Cymwysterau Llundain Cyfyngedig.
©2004 Cymwysterau Llundain Cyfyngedig.

Rhif Log Argraffydd
N0001A

N 0 0 0 1 A

edexcel

[Atebwch BOB cwestiwn yn y mannau a roddir]

Dylech astudio'n ofalus y deunydd a ddarperir cyn ateb pob cwestiwn

1

(a) Mae Jack yn bythefnos oed. Mae ei fam Emily yn 31 mlwydd oed. Mae gan Jack frawd hŷn, Tony, sy'n 12 mlwydd oed. Mae Tony weithiau'n mynd yn eiddigeddus o Jack, ond mae'n edrych ymlaen at ddysgu Jack i chwarae pêl-droed pan fydd yn mynd yn hŷn. Mae sgiliau symud yn cynnwys defnyddio cyhyrau i gynhyrchu cydsymud (*co-ordinated movement*).

(i) O'r ffordd y mae Emily yn dal Jack nodwch sgìl symud nad yw Jack wedi ei gaffael eto.

....

....

(1)

(ii) Nodwch **ddau** sgìl symud arall y bydd Jack wedi eu caffael erbyn y bydd yn un flwydd oed.

1. ....

2. ....

(2)

Gadewch yn wag

(b) Mae Emily yn ddiweddar wedi mynd trwy lawer o newidiadau, yn ystod ei beichiogrwydd ac ar ôl rhoi genedigaeth i Jack.

(i) Ar ba gyfnod bywyd mae Emily?

....

(1)

(ii) Esboniwch sut caiff datblygiad corfforol, deallol, emosiynol a chymdeithasol Emily eu heffeithio gan enedigaeth Jack.

Corfforol ....

....

Deallol ....

....

Emosiynol ....

....

Cymdeithasol ....

....

(4)

Gadewch yn wag

(c) Bydd Tony hefyd yn mynd trwy lawer o newidiadau yn ystod yr ychydig flynyddoedd nesaf.

(i) Beth yw enw'r cyfnod pan fydd priodweddau rhywiol eilaidd yn datblygu?

....

(1)

(ii) Nodwch **bum** newid corfforol y bydd Tony yn eu profi yn ystod y cyfnod hwn.

1 ....

....

2 ....

....

3 ....

....

4 ....

....

5 ....

....

(5)

(ch) Trafodwch effeithiau posibl genedigaeth Jack ar ddatblygiad emosiynol Tony.

....

....

....

....

....

....

....

....

(5)

Gadewch yn wag

(d) Mae mam-gu/nain Jack, Mary, yn 55 mlwydd oed ac mae hi'n mynd trwy ddiwedd y mislif. Mae hi'n gweithio'n rhan-amser yn y llyfrgell leol ac mae hi'n gofalu am Jack ar ddau brynhawn yr wythnos. Mae Mary'n hoffi ymarfer ac yn ddiweddar mae hi wedi rhoi'r gorau i smygu.

(i) Ym mha gyfnod bywyd mae Mary?

....

(1)

(ii) Nodwch ac esboniwch effeithiau tebygol **dau** newid posibl ar ddatblygiad Mary.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(6)

Gadewch yn wag

(iii) Disgrifiwch **un** effaith y byddai beicio'n ei chael ar ddatblygiad corfforol Mary.

....

....

....

....

....

....

....

(2)

(iv) Mae Mary'n gofalu am Jack am ddau brynhawn yr wythnos.

Trafodwch yr effaith a gaiff gofalu am Jack ar ddatblygiad corfforol, deallol, emosiynol a chymdeithasol Mary.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(8)

(Cyfanswm 36 marc)

Gadewch yn wag

2

(a) Mae gwybod am iechyd a deall ystyr bod yn iach yn bwysig iawn. Mae modd diffinio iechyd a lles (*well-being*) mewn gwahanol ffyrdd. Gall olygu gwahanol bethau i wahanol bobl, gan ddibynnu ar eu hoed a'u hamgylchiadau.

Esboniwch, gan ddefnyddio enghraifft, beth mae agwedd holistig at iechyd yn ei olygu i chi.

....

....

....

....

(3)

(b) Mae llywodraethau a phartïau perthnasol eraill yn aml yn rhedeg ymgyrchoedd hyrwyddo iechyd.

Cafodd yr erthygl ganlynol ei chyhoeddi gan Sefydliad Astudiaethau Alcohol.

> ***Yfed dan oed yn dyblu mewn degawd***
>
> Mae arddegwyr yn yfed dwywaith cymaint o alcohol ag yr oeddent 10 mlynedd yn ôl. Dyna ganfyddiad arolwg cenedlaethol yr Adran Iechyd.
>
> Er gwaethaf ymgyrch gan weinidogion i leihau smygu, yfed a chamddefnyddio cyffuriau ymysg pobl ifanc, dangosodd arolwg o 7,000 o ddisgyblion ysgolion uwchradd gynnydd mawr yn y tri arferiad. Yr un mwyaf pryderus i'r ymchwilwyr oedd dyblu'r swm o alcohol y mae plant rhwng 11 a 15 oed yn ei yfed yn gyson. Dangoswyd bod 5 y cant o rai 11 oed a 49 y cant o rai 15 oed wedi yfed alcohol yn ystod yr wythnos flaenorol.
>
> *Awst 2001*

(i) Nodwch **ddau** ddarn o dystiolaeth o'r erthygl sy'n nodi nad yw'r ymgyrch efallai wedi cyrraedd ei nod.

....

....

....

....

(2)

Gadewch yn wag

(ii) Nodwch gan ddefnyddio'r wybodaeth a roddwyd, y ganran o rai 11 oed a'r ganran o rai 15 oed nad oedd wedi yfed alcohol yn ystod yr wythnos flaenorol.

....

....

(2)

(c) Un nod hyrwyddo iechyd yw gwella lefelau ffitrwydd yn gyffredinol.

Trafodwch nodau posibl eraill hyrwyddo iechyd.

....

....

....

....

....

....

....

(4)

(ch) Mae modd trafod hyrwyddo iechyd mewn gwahanol ffyrdd. Tair o'r ffyrdd hyn yw:

- Y dull bio-meddygol
- Y dull addysgol/ymddygiadol
- Y dull newid cymdeithasol.

(i) Esboniwch pa ddull sy'n cael ei ddefnyddio os yw ymgyrch yn canolbwyntio ar newid y gyfraith i godi'r oed y gall pobl ifanc brynu alcohol yn gyfreithlon?

....

....

....

....

(2)

(ii) Esboniwch pa ddull sy'n cael ei ddefnyddio os yw ymgyrch yn canolbwyntio ar annog pobl ifanc i dderbyn dull iachach o fyw?

....

....

....

....

(2)

Gadewch yn wag

(iii) Gwerthuswch i ba raddau y gallai'r gwahanol ddulliau yn (i) a (ii) fod yn llwyddiannus wrth leihau yfed o dan oedran.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(9)

(Cyfanswm 24 marc)

Gadewch yn wag

3 Mae Peter yn 56 mlwydd oed ac yn Bennaeth ysgol gyfun mewn trefn ddiwydiannol fawr. Mae e a'i wraig yn byw yn agos i'r ysgol. Mae Peter yn treulio oriau maith yn gweithio gartref fin nos a dros y penwythnos. Mae ei swydd yn golygu bod angen iddo wneud penderfyniadau anodd ac mae e mor brysur fel nad oes ganddo'n aml ddigon o amser i fwyta'n gyson. Ei unig ymarfer yw cerdded i'r gwaith.

Yn ddiweddar, aeth Peter i weld i feddyg am nad oedd e'n teimlo'n dda. Cafwyd bod ganddo bwysau gwaed uchel a drwgdybiaeth o angina. Mae hyn yn poeni Peter, am i'w dad a'i dad-cu/tad farw o gur calon yn eu pum degau.

(a) Mae'n amlwg nad yw cyflwr corfforol Peter yn ddelfrydol i rywun o'i oed ef.

(i) Nodwch **ddau** ddarn o dystiolaeth o'r wybodaeth a roddwyd sy'n dangos nad yw cyflwr corfforol Peter yn ddelfrydol.

....

....

....

....

(2)

(ii) Gan ddefnyddio'r wybodaeth a roddwyd yn y testun nodwch ac esboniwch bwysigrwydd perthynol **tri** ffactor a allai fod wedi cyfrannu at gyflwr corfforol Peter.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Gadewch yn wag

....

....

....

....

....

(10)

(b) Mae gwraig Peter wedi dweud wrtho fe nad oes llawer ganddynt hwy'n gyffredin yn awr. Mae Peter yn trafod hyn gyda ffrind sy'n ceisio ei argyhoeddi fe y bydd newid ei ddull o fyw'n gwella ei briodas, yn ogystal â'i iechyd. Mae Peter yn dweud na fydd hyn yn gwneud gwahaniaeth i'w iechyd, am y bydd yn debyg o farw'n ifanc fel ei dad a'i dad-cu/taid.

(i) Esboniwch **un** rheswm pa efallai nad oes gan Peter a'i wraig lawer yn gyffredin yn awr.

....

....

(2)

(ii) Esboniwch sut gallai newid yn null Peter o fyw wella unrhyw **dri** maes o ddatblygiad ei wraig (datblygiad corfforol, deallol, emosiynol a chymdeithasol).

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(6)

Gadewch yn wag

(c) Gwerthuswch osodiad Peter na fyddai newid ei ddull o fyw yn gwneud unrhyw wahaniaeth i'w iechyd, am y bydd yn debygol o farw'n ifanc fel ei dad a'i dad-cu/taid.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(10)

(Cyfanswm 30 marc)

CYFANSWM AM Y PAPUR: 90 MARC

Gadewch yn wag

Cyfeirnod Papur (llenwch isod)								

Rhif Canolfan					
Rhif Ymgeisydd					

Cyfenw	Llythrennau cyntaf
Llofnod	

Cyfeirnod(au) y Papur

6941

Edexcel TAG

Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Agweddau Cymdeithasol a Dewisiadau Dull o Fyw/Uned 4

Amser: 1 awr 30 munud

30 Defnydd yr arholwr yn unig

Defnydd Arweinydd y tîm yn unig

Rhif cwestiwn	Gadewch yn wag
1	
2	
3	
Cyfanswm	

Deunyddiau sydd eu hangen am yr arholiad
Dim

Eitemau a gynhwysir gyda'r papur cwestivnau
Dim

Cyfarwyddiadau i Ymgeiswyr

Yn y blychau uchod, ysgrifennwch rif eich canolfan a'ch rhif ymgeisydd, eich Cyfenw, llythyren/llythrennau cyntaf a'ch Llofnod. Gwelir Cyfeirnod y Papur ar ben y dudalen hon. Sicrhewch fod y papur cwestiynau cywir gyda chi. Atebwch {BOB} cwestiwn yn y mannau a roddir yn y papur cwestiynau hwn.

Gwybodaeth i Ymgeiswyr

90 yw cyfanswm y marciau am y papur hwn. Dangosir y marciau am wahanol rannau o gwestiynau mewn cromfachau, e.e. (2).

Cyngor i Ymgeiswyr

Atgoffir chi o bwysigrwydd Cymraeg clir ac o gyflwyniad gofalus yn eich atebion. Cynhwyswch ddiagramau yn eich atebion lle mae'r rhain yn ddefnyddiol.

Trosodd

Ni ellir atgynhyrchu'r cyhoeddiad hwn ond yn unol â pholisi hawlfraint Cymwysterau Llundain Cyfyngedig.
©2004 Cymwysterau Llundain Cyfyngedig.

Rhif Log Argraffydd
N0001A

N 0 0 0 1 A

Gadewch yn wag

1

Atebwch BOB cwestiwn yn y mannau a roddir.

Tad-cu/Taid ac wyres yw John a Gill. Mae John yn ddinesydd gweithgar ac mae e'n mynd i'r gampfa'n gyson ac yn bwyta diet synhwyrol. Mae ei wedi helpu i gymdeithasoli Gill o oed cynnar gan fod ei mam yn gweithio'n amser llawn fel meddyg. Cafodd tad Gill ei ladd mewn damwain car pan oedd hi'n dair oed. Mae hi wedi symud i ddinas gyfagos i fynychu prifysgol, sy'n dal i'w chaniatáu i ymweld â John ar y penwythnos.

Mae gan Gill deimladau cymysg am symud i ffordd o'i chartref. Mae hi'n frwd i gwrdd â phobl newydd, byw mewn amgylchedd dinesig a chael swydd ran-amser. Serch hynny, bydd hi'n colli ei theulu ac efallai'n cael safon is o fyw bob dydd am y bydd rhaid iddi fyw ar incwm mwy cyfyngedig.

(a) Gan ddefnyddio'r wybodaeth a roddwyd, nodwch a disgrifiwch **ddau** ffactor cymdeithasol a allai fod wedi effeithio ar ddatblygiad plentyndod Gill.

(i) Ffactor 1 ....

Disgrifiad o'r ffactor ....

....

....

....

(3)

Gadewch yn wag

(ii) Ffactor 2 ....

Disgrifiad o'r ffactor ....

....

....

....

(3)

(b) Esboniwch ystyr y term 'cymdeithasoli'.

....

....

....

....

....

....

(4)

Gadewch yn wag

(c) Gan ddefnyddio'r wybodaeth a roddwyd a'ch gwybodaeth eich hun gwerthuswch **bedair** effaith bosibl dewisiadau dull o fyw ar iechyd a lles (*well-being*) John.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(10)

Gadewch yn wag

(ch) Gan ddefnyddio'r wybodaeth a roddwyd a'ch gwybodaeth eich hun gwerthuswch **bedair** effaith posibl digwyddiadau bywyd rhagweladwy ac annisgwyl ar iechyd a lles Gill.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(10)

(Cyfanswm 30 marc)

Gadewc
h yn wag

2

Canolfan Iechyd Pen-y-fai

Gwnaed argraff ar reolwr Canolfan Iechyd Pen-y-fai gan y cynnydd y mae'r staff wedi ei wneud wrth roi mwy o sylw i 'ddefnyddwyr y gwasanaeth'. Mae ymchwil wedi amlygu dau brif faes cynnydd

- Gweithrediad sail gwerthoedd gofal gan y staff
- Adeiladu hunan-barch defnyddwyr y gwasanaeth.

Serch hynny, mae adroddiadau gan ddau aelod gwrywaidd o grŵp y 'gofalwyr', sy'n dod â'u plant i'r sesiynau ymarferol, fod y rhain o hyd yn dilyn patrwm stereoteipiedig.

(a) Esboniwch **dri** maes lle y mae gwelliannau wedi eu gwneud yn y ganolfan iechyd gan ddefnyddio'r wybodaeth a roddwyd ynghyd â'ch gwybodaeth eich hun.

(i) Maes 1 ....

....

....

....

(2)

Gadewch yn wag

(ii) Maes 2. ....

....

....

....

....

(2)

(iii) Maes 3 ....

....

....

....

(2)

(b) Nodwch **ddwy** ffordd y gall staff yn y ganolfan iechyd fod yn dilyn 'patrwm stereoteipiedig' yn eu gwaith gyda phlant ifanc.

(i) Ffordd 1 ....

....

(1)

(ii) Ffordd 2 ....

....

(1)

(c) Esboniwch ystyr y term 'sail gwerthoedd gofal'.

....

....

....

....

....

....

(4)

Gadewch yn wag

(ch) Nodwch a disgrifiwch **ddwy** ffurf y gallai staff mewn cyd-destun cysylltiedig â gwaith roi grym i ddefnyddwyr gwasanaeth.

1 ....

....

Disgrifiad..

....

....

....

(3)

2 ....

....

Disgrifiad..

....

....

(3)

(d)

Dangosodd data a gasglwyd gan Ganolfan Iechyd Pen-y-fai fod cael 'hunansyniad' cadarnhaol yn bwysig i gael y gorau o'r gwasanaethau a ddarperir gan y ganolfan.

Esboniwch pa mor ddefnyddiol yw cael 'hunansyniad' cadarnhaol i allu caffael gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(12)

(Cyfanswm 30 marc)

3

Ysbyty Dydd Brynderw

Mae Ysbyty Dydd Brynderw yn cynnig gwasanaeth i'r rhai â phroblemau iechyd meddwl. Mae'r staff yn yr uned yn cynnwys pum gwraig ac un dyn. Mae cymwysterau llawn ganddynt i gyd. Yn ystod wythnos nodweddiadol mae mwy na 40 o ddefnyddwyr gwasanaeth yn mynd i'r ysbyty sydd mewn ardal wledig. Mae gan lawer o ddefnyddwyr gwasanaeth lefelau isel o incwm ac maen nhw'n byw mewn tlodi cymharol.

Mae Jenny'n cwblhau aseiniad coleg wedi ei seilio ar yr wybodaeth mae hi'n ei chasglu o'r ysbyty. Mae hi wedi darganfod fod cael perthnasoedd teulu cynhaliol yn helpu defnyddwyr gwasanaeth i ddelio â'u profiadau bywyd. Mae ei chanlyniadau hefyd yn dangos fod stereoteipio negyddol yn digwydd o fewn yr ysbyty.

(a) O'r wybodaeth a roddir nodwch a disgrifiwch **ddau** ffactor cymdeithasol y mae angen i ymarferwyr gofal eu hystyried yn eu gwaith gyda defnyddwyr gwasanaeth yn Ysbyty Dydd Brynderw.

(i) Ffactor 1 ....

....

Disgrifiad o'r ffactor ....

....

....

(3)

Gadewch yn wag

(ii) Ffactor 2 ....

....

Disgrifiad o'r ffactor ....

....

....

(3)

(b) Esboniwch, gan ddefnyddio enghraifft, ystyr perthnasoedd teulu cynhaliol.

....

....

....

....

....

(4)

(c) Trafodwch **bedwar** mater i ddefnyddwyr gwasanaeth yn Ysbyty Dydd Brynderw o fyw mewn tlodi cymharol.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(8)

Gadewch yn wag

(ch) Trafodwch **dair** ffordd y mae rheolwyr ymarferwyr gofal yn sicrhau bod datblygiad proffesiynol y staff yn hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth.

....

....

....

....

....

....

....

....

(6)

(d) Trafodwch **dri** chanlyniad posibl stereoteipio negyddol ar ddefnyddwyr gwasanaeth.

....

....

....

....

....

....

....

....

(6)

(Cyfanswm 30 marc)

CYFANSWM AM Y PAPUR: 90 MARC

Cyfeirnod Papur (llenwch isod)									Rhif y ganolfan					
									Rhif Ymgeisydd					

Cyfenw	Llythrennau cyntaf
Llofnod	

Cyfeirnod(au) y Papur

6944

Edexcel TAG

Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Diwallu Anghenion Unigol/Uned 7

Amser: 1 awr 30 munud

30 Defnydd yr arholwr yn unig

Defnydd Arweinydd y tîm yn unig

Rhif Cwestiwn	Gadewch yn wag
1	
2	
3	
Cyfanswm	

Deunyddiau sydd eu hangen am yr arholiad
Dim

Eitemau a gynhwysir gyda'r papur cwestivnau
Dim

Cyfarwyddiadau i Ymgeiswyr

Yn y blychau uchod, ysgrifennwch rif eich canolfan a'ch rhif ymgeisydd, eich Cyfenw, llythyren/llythrennau cyntaf a'ch Llofnod. Gwelir Cyfeirnod y Papur ar ben y dudalen hon. Sicrhewch fod y papur cwestiynau cywir gyda chi. Atebwch {BOB} cwestiwn yn y mannau a roddir yn y papur cwestiynau hwn.

Gwybodaeth i Ymgeiswyr

90 yw cyfanswm y marciau am y papur hwn. Dangosir y marciau am wahanol rannau o gwestiynau mewn cromfachau, e.e. (2).

Cyngor i Ymgeiswyr

Atgoffir chi o bwysigrwydd Cymraeg clir ac o gyflwyniad gofalus yn eich atebion. Cynhwyswch ddiagramau yn eich atebion lle mae'r rhain yn ddefnyddiol.

Trosodd

Ni ellir atgynhyrchu'r cyhoeddiad hwn ond yn unol â pholisi hawlfraint Cymwysterau Llundain Cyfyngedig.
©2004 Cymwysterau Llundain Cyfyngedig.
Rhif Log Argraffydd
N0001A

N0001A

Gadewch yn wag

[Atebwch BOB cwestiwn yn yr adran hon yn y mannau a roddir]

Dylech astudio'n ofalus y deunydd a ddarperir cyn ateb pob cwestiwn

1

> Mae gan Mr Brown anabledd difrifol. Mae'n 50 oed, yn ddibriod, ac am y 3 blynedd mae e wedi byw gyda'i chwaer a'i theulu. Mae Mr Brown wedi dioddef o strôc ddifrifol, sydd wedi ei adael ac ychydig iawn o symudedd a lleferydd aneglur (*slurred*). Serch hynny, mae e'n effro iawn yn feddyliol.
>
> Mae Mr Brown yn teimlo ei fod yn faich ar ei chwaer a byddai'n hoffi symud allan a byw'n annibynnol yn y gymuned. Mae Mr Brown a'i chwaer wedi cysylltu â'u Hadran Gwasanaethau Cymdeithasol lleol am gyngor a chymorth.
>
> Mae gweithiwr cymdeithasol wedi ei briodoli i achos Mr Brown a gwnaed asesiad amlddisgyblaeth wedi hyn i nodi anghenion Mr Brown.
>
> Mae Mr Brown hefyd wedi cyflwyno cais i fyw mewn llety cysgodol yn agos i gartref ei chwaer.

(a) Mae'r cylch cynllun gofal yn cynnwys saith cam. Nodwch **ddau** o'r saith cam.

1 ....

....

2 ....

....

(2)

(b) Diffiniwch ystyr y term 'rheoli gofal'.

....

....

....

(2)

Gadewch yn wag

(c) Mae hi'n bwysig bod asesiad Mr Brown yn cael ei 'arwain gan angen'.

Esboniwch y manteision i Mr Brown o gael asesiad sy'n cael ei arwain gan ofal.

....

....

....

....

....

....

(4)

(ch) O'r wybodaeth a roddwyd nodwch a disgrifiwch **ddau** angen sydd gan Mr Brown a fydd yn debygol o gael eu hasesu.

1 ....

....

....

....

2 ....

....

....

....

(6)

Gadewch yn wag

(d) Mae gan Mr Brown leferydd aneglur ac mae'n ei chael hi'n anodd cyfathrebu. Mae e'n gofyn i'w chwaer weithredu fel eiriolwr (*advocate*) ar ei ran.

Trafodwch y cyfraniad y gall eiriolwr ei wneud wrth ddarparu gwasanaethau gofal i gleientiaid.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(8)

(dd) Gwerthuswch bwysigrwydd cydnabod hawliau defnyddiwr gwasanaeth wrth ddarparu gwasanaethau gofal.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(8)

(Cyfanswm marciau 30)

Gadewch yn wag

2 Roedd gan y bobl ganlynol ran yng nghynllun gofal Mr Brown:

- Gweithiwr cymdeithasol
- Therapydd Galwedigaethol
- Meddyg teulu
- Rheolwr y tai lloches
- Chwaer Mr Brown
- Mr Brown

(a) Roedd cynllun gofal Mr Brown yn cynnwys cynnal asesiad amlddisgyblaeth i adnabod ei anghenion.

Diffiniwch y term 'asesiad amlddisgyblaeth'.

....

....

....

(2)

(b) Esboniwch bwysigrwydd gweithio amlddisgyblaeth wrth asesu Mr Brown a darparu gwasanaethau gofal iddo.

....

....

....

....

(2)

(c) Mae 'Gwasanaeth Dosbarth Cyntaf' yn amlinellu cynlluniau'r llywodraeth i osod safonau o ansawdd yn y Gwasanaeth Iechyd gwladol (GIG) a sicrhau y gall defnyddwyr gwasanaeth gaffael y gwasanaethau hyn a chael budd ohonynt.

(i) Esboniwch bwrpas sicrhau ansawdd o fewn corff fel GIG.

....

....

....

(2)

Gadewch yn wag

(ii) Nodwch ac esboniwch **ddau** fesur i asesu ansawdd gwasanaeth.

1 ....

....

....

2 ....

....

....

(6)

(ch) Trafodwch bwysigrwydd gwrando ar brofiadau defnyddwyr gwasanaeth ac ymateb iddynt.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(8)

Gadewch yn wag

(d) Mae llawer o ddefnyddwyr gwasanaeth o hyd yn profi rhwystrau wrth gaffael gwasanaethau.

Trafodwch y mathau o rwystrau y gall defnyddiwr gwasanaeth ddod ar eu traws a nodwch ffyrdd o'u goresgyn.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(10)

(Cyfanswm marciau 30)

Gadewch yn wag

3

Mae'r tabl yn nodi'r duedd mewn mannau sydd ar gael mewn cartrefi gofal preswyl yn Lloegr fesul sector, ers 1996.

(Mae'r holl ffigurau mewn miloedd)

Sector		1996	1998	2000	2001
Sector cyhoeddus	Holl fannau'r sector cyhoeddus	72.1	64.0	55.5	50.9
Sector annibynnol	Holl fannau'r sector annibynnol	250.3	283.9	290.4	290.3

(Ffynhonnell: Adran iechyd, Tueddiadau Cymdeithasol, rhif.33, argraffiad 2003.)

(a) Caiff y termau sector cyhoeddus a sector annibynnol eu defnyddio yn y tabl. Diffiniwch ystyr y termau hyn.

Sector cyhoeddus ....

....

....

Sector annibynnol ....

....

....

(4)

Gadewch yn wag

(b) Roedd defnyddio’r sector annibynnol yn rhan o bolisi’r llywodraeth i gyflwyno economi gymysg o ofal mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol.

Disgrifiwch **un** fantais ac **un** anfantais defnyddio economi gymysg o ofal yng ngwasanaethau Iechyd a Gofal Cymdeithasol.

Mantais ....

....

....

Anfantais..

....

....

(4)

(c) Trafodwch sut mae rôl y llywodraeth ganol mewn darpariaeth lles wedi datblygu dros yr 20 mlynedd diwethaf.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(10)

Gadewch yn wag

(ch) Mae'r defnydd o'r sector annibynnol wrth ddarparu gwasanaethau gofal wedi cynyddu'n ddramatig yn ystod yr 20 mlynedd diwethaf. Aseswch y cyfraniad y mae'r sector annibynnol wedi ei wneud wrth ddarparu gwasanaethau gofal.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(12)

(Cyfanswm marciau 30)

CYFANSWM AM Y PAPUR: 90 MARC

Cyfeirnod Papur (llenwch isod)								

Rhif y ganolfan					
Rhif ymgeisydd					

Cyfenw	Llythrennau cyntaf
Llofnod	

Cyfeirnod(au) y Papur

6949

Edexcel TAG

Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Deall Ymddygiad Dynol/Uned 12

Amser: 1 awr 30 munud

30 Defnydd yr arholwr yn unig

Defnydd Arweinydd y tîm yn unig

Rhif Cwestiwn	Gadewch yn wag
1	
2	
3	
Cyfanswm	

Deunyddiau sydd eu hangen am yr arholiad
Dim

Eitemau a gynhwysir gyda'r papur cwestivnau
Dim

Cyfarwyddiadau i Ymgeiswyr

Yn y blychau uchod, ysgrifennwch rif eich canolfan a'ch rhif ymgeisydd, eich Cyfenw, llythyren/llythrennau cyntaf a'ch Llofnod. Gwelir Cyfeirnod y Papur ar ben y dudalen hon. Sicrhewch fod y papur cwestiynau cywir gyda chi. Atebwch {BOB} cwestiwn yn y mannau a roddir yn y papur cwestiynau hwn.

Gwybodaeth i Ymgeiswyr

90 yw cyfanswm y marciau am y papur hwn. Dangosir y marciau am wahanol rannau o gwestiynau mewn cromfachau, e.e. (2).

Cyngor i Ymgeiswyr

Atgoffir chi o bwysigrwydd Cymraeg clir ac o gyflwyniad gofalus yn eich atebion. Cynhwyswch ddiagramau yn eich atebion lle mae'r rhain yn ddefnyddiol.

Trosodd

Ni ellir atgynhyrchu'r cyhoeddiad hwn ond yn unol â pholisi hawlfraint Cymwysterau Llundain Cyfyngedig.
©2004 Cymwysterau Llundain Cyfyngedig.

Rhif Log Argraffydd
N0001A

N 0 0 0 1 A

Gadewch yn wag

[Atebwch BOB cwestiwn yn yr adran hon yn y mannau a roddir.]

Dylech astudio'n ofalus y deunydd a ddarperir cyn ateb pob cwestiwn

1 Mae Ysgol Uwchradd Maes y Derw newydd gychwyn 'Grŵp Gorffen Smygu' i helpu staff a myfyrwyr sydd am roi'r gorau i smygu. Gofynnwyd i Frankie, nyrs yr ysgol, redeg y grŵp.

(a) Mae Frankie yn rhoi holiadur i'r grŵp i fesur eu hunan-barch a'u locws rheoli.

Esboniwch ystyr 'hunan-barch'.

....

....

....

....

(2)

(b) Rhoddir canlyniadau'r holiadur yn y tabl isod. Mae hwn yn dangos faint o bobl yn y grŵp sydd â hunan-barch uchel a faint sydd â hunan-barch isel. Mae'n dangos hefyd faint sydd â locws rheoli mewnol neu allanol.

	Hunan-barch uchel	**Hunan-barch isel**
Locws rheoli mewnol	5	2
Locws rheoli allanol	1	4

(i) O ganlyniadau'r holiadur, nodwch sawl aelod o'r grŵp sydd â hunan-barch isel.

....

(1)

(ii) O ganlyniadau'r holiadur, nodwch sawl aelod o'r grŵp sydd â hunan-barch uchel ynghyd â locws rheoli mewnol.

....

(1)

Gadewch yn wag

(iii) Esboniwch pam mae pobl â locws rheoli mewnol yn fwy tebygol o roi'r gorau i smygu.

....

....

....

....

(2)

(c) Mae Charlie yn fyfyriwr ym Mlwyddyn 11. Mae e wedi bod erioed yn gyfaill i fechgyn hŷn sy'n smygu.

(i) Trafodwch sut gallai theori dysgu cymdeithasol esbonio smygu Charlie.

....

....

....

....

....

....

(4)

(ii) Mae Charlie'n dweud bod smygu'n rhan bwysig o'i hunansyniad.

Esboniwch ystyr hyn iddo.

....

....

....

....

....

....

(4)

Gadewch yn wag

(ch) Mae Justine, sy'n fyfyrwraig ym Mlwyddyn 12, a Mr Atkins, y Dirprwy Bennaeth, ill dau'n smygu 20 sigarét y diwrnod. Mae'r ddau'n penderfynu rhoi i un ochr yr arian y bydden nhw wedi ei wario bob dydd ar sigaréts. Ar ddiwedd pob mis byddan nhw'n gwario'r arian hwn ar rywbeth arbennig fel gwobr iddyn nhw eu hunain.

(i) Nodwch y dull therapiwtig y maen nhw'n ei ddilyn yma.

....

(1)

(ii) Esboniwch **dri** chanlyniad arall i atal smygu a allai fod yn fuddiol i Justine.

....

....

....

....

....

....

....

....

(5)

Gadewch yn wag

(d) Mae Frankie'n gwahodd Chris, sy'n seicotherapydd, i siarad â'r grŵp. Mae Chris yn amlinellu rhai o brif bwyntiau dull seicodynamig Freud.

Esboniwch sut gallai dull seicodynamig egluro pa mae pobl yn smygu.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(10)

(Cyfanswm 30 marc)

2 Mae Jamie yn dair blwydd oed ac mae'n byw gyda'i fam Lucy. Mae e'n mynd i gylch chwarae lleol dri bore'r wythnos. Mae e'n ei chael hi'n anodd gwahanu oddi wrth ei fam ac mae e'n gallu bod yn eithaf ymosodol tuag at y plant eraill.

Mae Nisha, arolygydd y cylch chwarae, yn trafod y mater gyda Lucy ac maen nhw'n llunio cynllun gyda'i gilydd i helpu Jamie i fod yn llai ymosodol.

(a) Mae Nisha fel arfer yn defnyddio dull ymddygiadol wrth drin mater o'r math hwn.

Nodwch **ddwy** nodwedd y dull ymddygiadol.

1 ....

....

2 ....

....

(2)

(b) Disgrifiwch **bedair** nodwedd yn ymddygiad Jamie y mae Nisha'n debygol o roi sylw iddyn nhw er mwyn asesu a yw'r dull hwn wedi bod yn llwyddiannus.

....

....

....

....

....

....

(4)

(c) Disgrifiwch beth allai fod yn atgyfnerthu ymddygiad ymosodol Jamie yn y cylch chwarae.

....

....

....

....

(2)

(ch) Mae Nisha, gyda chymorth Lucy, wedyn yn llunio rhaglen addasu ymddygiad i Jamie. Caiff hyn ei weithredu yn y cylch chwarae.

Gan ddefnyddio'r wybodaeth a roddwyd a'ch gwybodaeth eich hun, esboniwch beth gallai'r rhaglen addasu ymddygiad ei gynnwys.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(8)

Gadewch yn wag

(d) Mae Sarah, Ymwelydd Iechyd y teulu, hefyd wedi bod yn bryderus am Jamie. Mae hi'n gwybod bod Lucy'n ei chael hi'n anodd i drafod Jamie gartref ac mai ychydig iawn o gymorth mae hi'n ei gael gan ei phartner. Mae hi wedi ystyried cyfeirio'r teulu ar gyfer therapi teulu.

Disgrifiwch beth gallai therapi teulu ei olygu i Lucy a'i theulu.

....

....

....

....

....

....

(4)

(dd) Gwerthuswch fanteision ac anfanteision addasu ymddygiad a therapi teulu i'w bobl sydd o dan sylw.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(10)

(Cyfanswm 30 marc)

Gadewch yn wag

3 Mae David yn 26 mlwydd oed. Yn ddiweddar cafodd ei daro i ffwrdd o'i feic modur a chafodd niwed difrifol i'w ben. Mae Agnes yn 86 mlwydd oed. Nid yw hi wedi bod yn iach iawn ers peth amser ac yn ddiweddar cafodd hi strôc. Mae gan David ac Agnes anawsterau gyda'u lleferydd a chwrddon nhw â'i gilydd yn yr Adran Lleferydd a Therapi Iaith yn eu hysbyty lleol.

(a) Mae'r derbynnydd yn eu trafod yn wahanol iawn pan ddôn nhw am eu hapwyntiadau, ac mae Pat, y Therapydd Iaith a Lleferydd, yn credu bod David ac Agnes yn cael eu labelu a'i stereoteipio.

Esboniwch ystyr 'labelu' a 'stereoteipio'.

(i) Labelu ....

....

....

(2)

(ii) Stereoteipio ....

....

....

(2)

(b) Disgrifiwch sut gallai David ac Agnes gael eu gweld a'u trin yn wahanol ar sail stereoteipiau posibl.

....

....

....

....

....

....

(4)

Gadewch yn wag

(c) Mae Pat, y Therapydd Iaith a Lleferydd, yn cael bod gan David gymhelliad uchel i wella ei leferydd. Nid yw Agnes, serch hynny, fel pe bai'n rhoi'r un ymdrech i'w sesiynau ac mae ei meddwl fel pe bai'n negyddol.

Gan ddefnyddio'r wybodaeth a roddwyd a'ch gwybodaeth eich hun, dadansoddwch pam gallai eu hagweddau at eu triniaeth fod yn wahanol.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(8)

(ch) Nid yw cynnydd David wrth adfer ei leferydd mor gyflym â'r gobaith ac mae hyn fel pe bai'n ei ddigalonni. Mae Agnes hefyd yn ddigalon ac mae Pat yn penderfynu eu cyfeirio nhw ar gyfer cynghori person-ganolog.

Disgrifiwch beth mae cynghori person-ganolog yn ei olygu.

....

....

....

....

....

....

....

(4)

Gadewch yn wag

(d) Dadansoddwch fanteision ac anfanteision cynghori person-ganolog a gwerthuswch i ba raddau y byddai'n llwyddiannus i David ac i Agnes.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(10)

(Cyfanswm 30 marc)

CYFANSWM AM Y PAPUR: 90 MARC

Canllaw cyffredinol ar farciau

Dylai arholwyr chwilio am rinweddau i'w gwobrwyo yn hytrach na beiau i'w cosbi. NID yw hyn yn golygu rhoi credyd am bob ateb anghywir neu annigonol, ond mae'n golygu caniatáu i ymgeiswyr gael eu gwobrwyo am ddangos cymhwysiad cywir o egwyddorion a gwybodaeth, ac am feddwl beirniadol a chreadigol. Dylai arholwyr felly ddarllen ac ystyried pob ymateb yn ofalus; hyd yn oed os nad yw'n debyg i'r disgwyl, gall fod yn werth credyd. Dylid ymgynghori â'r Prif Arholwr neu'r Arweinydd Tîm yn ôl yr angen.

Defnyddio'r cynllun marcio

1 Nodir y cwestiwn yn y golofn gyntaf.

2 Mae'r ail golofn yn nodi'r atebion disgwyliedig i'r cwestiwn. Nid yw'r atebion disgwyliedig o anghenraid yn hollgynhwysfawr ac felly dylai'r marciwr ddefnyddio ei farn broffesiynol.

3 Ar gyfer rhai o'r atebion disgwyliedig, mae atebion enghreifftiol wedi eu rhoi er mwyn rhoi canllaw pellach, yn enwedig pan fo'r cwestiwn yn caniatáu amrediad eang o ymatebion gan yr ymgeisydd.

4 Mae'r drydedd golofn yn nodi sut y dylid dyfarnu'r marc.

5 Mae **(1)** yn dynodi dyfarniad pob marc.

6 Mae 1 × 4 **(4)** yn dynodi bod y marc (is-gyfanswm) am y rhan honno o'r cwestiwn wedi ei lunio o **bedwar** ateb neu ran un marc.

7 Mae **(6)** neu farc tebyg yn y drydedd golofn yn is-gyfanswm a neilltuir i'r rhan honno o'r cwestiwn ac mae'r un fath â'r is-gyfanswm sy'n ymddangos ar y papur cwestiynau.

8 Mae cyfanswm y marciau am bob cwestiwn mewn print **trwm** ar waelod pob cwestiwn llawn.

9 Mae'r wybodaeth sydd mewn print **trwm** sy'n ymddangos yng ngwaelod yr ail golofn am y cwestiwn hwnnw'n rhoi canllaw ar sut i ddyfarnu amrediad o farciau a rhaid ei ddilyn am y cwestiwn penodol hwnnw, e.e. **ymateb isel (1) neu esboniad manwl (2)**.

10 Mae'r drydedd golofn am wybodaeth sylfaenol ymatebion syml wedi ei rhoi â chyfanswm y marciau sydd ar gael am y cwestiwn hwnnw mewn cromfachau.

Lle disgwylir atebion mwy helaeth gan yr ymgeisydd, rhoddwyd cyfarwyddiadau am arddull yr ymateb.

Cynllun marcio

Edexcel TAG mewn

Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Uned 1:
Twf a Datblygiad Dynol

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
1	**(a)**	**(i)**	• Yn cynnal ei ben	**(1)**
		(ii)	**(2) am adnabod yn gywir ddau sgìl symud (o'r rhestr)** • Cropian • Eistedd i fyny — heb gynhaliaeth • Sefyll • Gafael mewn pethau	**(2)**
	(b)	**(i)**	Oedolaeth ifanc	**(1)**
		(ii)	Datblygiad corfforol: Trafod Jack/rhoi dillad a chewynnau amdano/wedi blino mwy yn gorfforol nag o'r blaen/ei phwysau'n newid Datblygiad Deallol: Dysgu sut i ofalu am Jack, llai o amser i ddatblygu'n ddeallol (hobïau/gwaith) Datblygiad Emosiynol Clymau emosiynol yn datblygu rhwng Emily a Jack. Datblygiad Cymdeithasol: Mae Emily'n cwrdd â rhieni newydd eraill ac yn rhannu profiadau/nid oes gan Emily amser i gymdeithasu, am ei bod yn gofalu am Jack.	**(4)**
	(c)	**(i)**	Glasoed	**(1)**
		(ii)	**(5) am nodi newid** • Llais yn torri/mynd yn fwy dwfn • Barf yn tyfu/syniad o angen eillio • Datblygiad genitalia allanol/cala • Newid yn siâp y corff — talach, mwy llydan, trymach • Cynhyrchu sberm yn cychwyn	**(5)**
	(ch)		**(1)** Gall Tony fod yn fwy hapus **(1)** Gall Tony fod yn llai hapus **(3)** Am dair effaith wedi eu nodi naill ai'n gadarnhaol neu'n negyddol CADARNHAOL • Hapus am ei bod yn edrych ymlaen at ddysgu pêl-droed iddo • Hapus am ei fod yn edrych ymlaen at ddysgu sgiliau newydd iddo • Hapus am fod cwmni ganddo ac nad yw ar ei ben ei hun bellach	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			NEGYDDOL • Anhapus/eiddigeddus am ei fod yn teimlo y bydd ei frawd yn cael mwy o sylw • Anhapus/eiddigeddus am y bydd rhaid iddo rannu ei rieni • Anhapus/eiddigeddus y bydd rhaid iddo rannu ei ystafell, teganau ac ati	**(5)**
	(d)	**(i)**	Oedolaeth ganol	**(1)**
		(ii)	**(1 x 2) am nodi newid** **(2 x 2) am esboniad** FFACTORAU: • Gorffen smygu — gwell iechyd, mwy ffit • Ymarfer — mwy ffit, llai tebygol o fod yn sâl • Diwedd y mislif — effeithiau corfforol	**(6)**
		(iii)	**Am farc llawn dylid cael disgrifiad o un effaith, fel ar esgyrn a chyhyrau.** **(1) nodi (cyhyrau neu esgyrn)** **(1) esboniad o effaith** Cyhyrau: • Byddent yn cryfhau/cynnal eu nerth/araf gwanhau Esgyrn: • Byddent yn gryfach/llai tebygol o dorri neu gael osteoporosis	**(2)**
		(iv)	**Am farc llawn dylai ymgeiswyr ystyried effaith gadarnhaol a negyddol ar dri maes datblygiad.** **(2) am bob un o'r pedwar maes datblygiad (un am effaith gadarnhaol, un am effaith negyddol ym mhob maes)** Datblygiad Corfforol: • *Cadarnhaol* — cadw Mary'n ifanc/gweithgar • *Negyddol* — blino Mary Datblygiad Deallol: • *Cadarnhaol* — Efallai y bydd rhaid i Mary dysgu sgiliau newydd er mwyn gofalu am Jack • *Negyddol* — Efallai y bydd Mary'n colli'r cyfle i ddilyn ei diddordebau ei hun	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			Datblygiad Emosiynol: • *Cadarnhaol* — Bydd Mary'n cael mwynhad o'i chyswllt â'i hŵyr • *Negyddol* — Efallai y gall Mary deimlo ei bod hi'n cael ei defnyddio gan ei merch Datblygiad Cymdeithasol: • *Cadarnhaol* — Bydd Mary'n mwynhau cwmni ei hŵyr/ cwrdd â phobl newydd trwy siarad ag ef • *Negyddol* — Efallai y bydd Mary'n colli'r cyfle i gwrdd â phobl eraill am ei bod hi'n treulio ei hamser gyda Jack.	**(8)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 1	**36 marc**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
2	(a)		**(1) am enghraifft berthnasol** **(2) am esboniad cywir sy'n nodi ei fod yn ystyried pob agwedd ar les — corfforol, emosiynol, cymdeithasol, ysbrydol a gwybyddol ac ati**	**(3)**
	(b)	(i)	**(1 x 2)** • Cynnydd mewn smygu, cymryd alcohol a chyffuriau • Nifer y plant sy'n cymryd alcohol wedi dyblu	**(2)**
		(ii)	**(1) oed 11 = 95%** **(1) oed 15 = 51%**	**(2)**
	(c)		**Nodi'r ddau nod arall ac yn diffinio/disgrifio/esbonio rhyw ffactor ychwanegol am bob un** **(0–2) mwyafswm o ddau nod wedi eu nodi yn unig (naill ai cadarnhaol neu negyddol)** **(3-4) dau nod wedi eu hesbonio'n gywir (naill ai cadarnhaol neu negyddol)** NODAU (e.e.) Gwneud pobl yn fwy ymwybodol o faterion iechyd; syniad y dylai pobl gymryd mwy o ofal amdanynt eu hunain/bydden nhw'n deall mwy am iechyd • Helpu i rwystro salwch; syniad y bydden nhw'n deall beth sy'n achosi clefyd/salwch/yn eu hannog i gymryd mesurau ataliol	**(4)**
	(ch)	(i)	CYMDEITHASOLEGOL — Anelu at gymdeithas ac yn effeithio pob unigolyn	**(2)**
		(ii)	ADDYSGOL/YMDDYGIADOL — yn esbonio problem ac yn newid ymddygiad	**(2)**
		(iii)	**Lefel un (1–3 marc)** Mae ymgeiswyr yn debygol o ystyried un dull yn unig a rhoi rheswm dros iddo fod naill ai'n llwyddiannus neu'n aflwyddiannus. **Lefel dau (4–6 marc)** Efallai y bydd ymgeiswyr yn ystyried dau ddull ac am bob un yn ystyried yn unig a yw'n llwyddiannus neu'n aflwyddiannus. Neu gallant ystyried un dull yn unig ond rhoi rhesymau dros iddo fod yn llwyddiannus neu'n aflwyddiannus. **Lefel tri (7–9 marc)** Dylai ymgeiswyr ystyried y ddau ddull ac am bob dull ystyried a allai fod yn llwyddiannus neu'n aflwyddiannus.	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			Y ddau ddull yw: CYMDEITHASOLEGOL • Llwyddiannus oherwydd ei fod yn ei gwneud hi'n anodd anwybyddu os yw ymgyrch yn bwerus/digon mawr/wedi cael cyhoeddusrwydd eang • Llwyddiannus os daw'n anghyfreithlon i brynu alcohol • Aflwyddiannus os yw arddegwyr yn credu ei bod yn ffasiynol torri'r gyfraith • Aflwyddiannus os yw'n anodd ei orfodi ADDYSGOL/YMDDYGIADOL: • Llwyddiannus os yw arddegwyr yn deall peryglon yfed • Llwyddiannus os caiff arddegwyr eu hannog i wneud pethau eraill • Aflwyddiannus os yw arddegwyr yn ei chael hi'n anodd anwybyddu pwysau cyfoedion • Aflwyddiannus os yw arddegwyr yn credu mai oedolion/pobl dda sy'n dweud wrthyn nhw beth dylen nhw ei wneud	**(9)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 2	**24 marc**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
3	**(a)**	**(i)**	**(1 x 2) am nodi dau ddarn o dystiolaeth** • Pwysau gwaed uchel • Drwgdybiaeth o angina • Teimlo'n anhwylus • Nid yw'n bwyta'n iawn • Ychydig o ymarfer	**(2)**
		(ii)	**Ymateb lefel un (1–4 marc)** Bydd ymgeiswyr yn ôl pob tebyg yn cyfiawnhau dau neu dri ffactor yn unig ar y lefel hon ac ni fyddant yn cynnig llawer o esboniad. **Ymateb lefel dau (5–7 marc)** Dylai ymgeiswyr gynnig esboniad perthnasol am ddau neu dri ffactor. **Ymateb lefel tri (8–10 marc)** Ar y lefel hon yn ogystal â nodi ffactorau gydag esboniad perthnasol da, dylai fod peth manylion ychwanegol yn yr esboniad. I ennill marc llawn dylai fod rhyw awgrym y byddai'r tri gyda'i gilydd yn ffactor pwysig sy'n cyfrannu at gyflwr gwael Peter. e.e. FFACTORAU • Nid yw'n ymarfer llawer/yr unig ffurf ar ymarfer yw pan fydd yn cerdded i'r gwaith/mae ymarfer yn help i gadw pwysau i lawr/llosgi rhagor o galorïau/gwella'r system cardioresbiradol • Nid yw'n cymryd cinio/nid yw'n cael prydau iawn/syniad bod diet gwael fel arfer yn cynnwys llawer o fraster/cysylltiad â chlefyd y galon • Syniad o fod yn rhy brysur/swydd heriol/yn arwain at straen/cysylltu'r uchod â phwysau gwaed uchel neu glefyd y galon	**(10)**
	(b)	**(i)**	Mae Peter yn gweithio oriau hir; nid oes ganddo lawer o amser i'w wario gyda'i wraig	**(2)**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
		(ii)	**(2) am bob un o’r tri maes datblygiad (un am y newid yn null o fyw Peter ac un am sut mae’n effeithio ei wraig)** Datblygiad Corfforol: • *Newid* — Peter yn gweithio llai/nid mor galed/yn bwyta’n rhesymol/yn ymarfer mwy • *Effaith* — Gall iechyd ei wraig wella/efallai y bydd hi’n teimlo’n well am eu bod yn gwneud y pethau hyn gyda’i gilydd Datblygiad Deallol: • *Newid* — Mae gan Peter fwy o amser am hobïau deallol/yn dysgu sgiliau newydd • *Effaith* — Efallai y bydd ei wraig yn cymryd at yr hobïau hyn gydag ef/yn dysgu sgiliau newydd gyda’i gilydd Datblygiad Emosiynol: • *Newid* — Efallai y bydd gan Peter briodas fwy hapus gan fod mwy o amser ganddo • *Effaith* — Efallai y bydd gan ei wraig briodas fwy hapus gan eu bod yn treulio mwy o amser gyda’i gilydd Datblygiad Cymdeithasol: • *Newid* — Gallai Peter gymryd at hobïau eraill a chymdeithasu mwy gydag eraill • *Effaith* — Gall ei wraig fod yn hapusach am y gallan nhw gymdeithasu mwy gydag eraill	**(6)**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
	(c)		**Ymateb lefel un (1–4 marc)** Dylai ymgeiswyr allu gwneud rhyw sylw o blaid neu yn erbyn y gosodiad, ond ni fyddant yn ôl pob tebyg yn ystyried y ddwy ddadl neu'n sôn am y ddadl natur/meithrin. **Ymateb lefel dau (5–7 marc)** Dylai ymgeiswyr nodi rhai newidiadau a nodi perthynas y rhain â gwelliant yn null o fyw Peter. Dylen nhw gyfeirio at y ddadl natur/meithrin, ond nid o anghenraid â'r enw. **Ymateb lefel tri (8–10 marc)** Disgwylir i ymgeiswyr roi dwy ochr y ddadl, yn ychwanegol at y pwyntiau am Ymateb lefel dau . Dylai fod dealltwriaeth glir o natur y ddadl natur/meithrin, gyda'r termau wedi'u diffinio'n gywir am farc llawn. **Diffiniadau:** Natur — nodweddion wedi eu pennu gan enynnau/o'r rhieni Meithrin — nodweddion wedi eu pennu gan yr amgylchedd/ profiadau yn ystod bywyd **Gwerthuso** • Datganiad yn (bennaf) yn anghywir • Iechyd yn ddibynnol ar agweddau genynnol ac amgylcheddol • Cydnabod y gall angina/clefyd y galon redeg mewn teuluoedd • Newid dull o fyw/ffactorau sosioeconomaidd yn gallu gwneud gwahaniaeth	**(10)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 3	**30 marc**
			CYFANSWM MARCIAU AM Y PAPUR	**90 marc**

Dosbarthiad maes cynnwys

Uned 1: Twf a Datblygiad Dynol

	Maes cynnwys		
Cwestiwn	**1.1**	**1.2**	**1.3**
1 a i)	1		
ii)	2		
b i)	1		
ii)	4		
c i)	1		
ii)	5		
ch)	5		
d i)	1		
ii)		6	
iii)		2	
iv)	4	4	
2 a)			3
b i)			2
ii)			2
c)			4
c i)			2
ii)			2
iii)			9
3 a i)		2	
ii)		10	
b i)		2	
ii)	3	3	
c)		10	
Cyfanswm	**27**	**39**	**24**

Dosbarthiad amcanion asesu

Uned 1: Twf a Datblygiad Dynol

	AA1	AA2	AA3	AA4	Cyfanswm marciau
Cwestiwn 1	20	8	4	4	**36**
Cwestiwn 2	5	6	4	9	**24**
Cwestiwn 3	5	8	9	8	**30**
Cyfanswm marciau	**30**	**22**	**17**	**21**	**90**
%	**33.33%**	**24.44%**	**18.89%**	**23.33%**	**100**

Dadansoddiad o'r papur

Mae'r targed cyffredinol am bob Amcan Asesu wedi ei seilio ar 30–40% am AA1, 20–30% am AA2, 15–25% am AA3 a 15–25% am AA4, fel y cytunwyd am Uned 1, sydd am bapur â 90 o farciau'n rhoi:

30 marc am AA1

22 marc am AA2

17 marc am AA3

21 marc am AA4

Cynllun marcio

Edexcel TAG mewn
Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Uned 4:
Agweddau Cymdeithasol a Dewisiadau Dull o Fyw

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
1	**(a)**	**(i)/ (ii)**	**(1)** marc am bob ffactor a nodir **(1 x 2)** a **(2 x 2)** am y disgrifiad o'r ffactorau a nodwyd. Bydd yn dewis o: • dylanwad tad-cu/taid • mam yn gweithio • marwolaeth tad. Caniatewch ddatblygiadau cadarnhaol neu negyddol o'r ffactorau. e.e. mam yn gweithio **(1)** — mae hyn yn golygu ei bod wedi ennill incwm i'r teulu **(1)** a gallai Gill fod wedi gallu cael diet da a thyfu i'w normau disgwyliedig **(1)**.	**(3+3) (6)**
	(b)		**Ymateb lefel un (1–2 marc)** Mae'r ymgeisydd yn gwneud rhai datganiadau am gymdeithasoli e.e. caiff ymddygiad pobl ei ddylanwadu gan eraill. Mae rhieni/ffrindiau'n dylanwadu arnon ni. Nid yw'r esboniad yn gwbl amlwg. **Ymateb lefel dau (3–4 marc)** Tystiolaeth glir o esboniad. Diffiniad cywir. Mae cymdeithasoli yn ymwneud â dod yn fod cymdeithasol sy'n digwydd trwy ryngweithio rhwng person a'r rhai o'i gwmpas. Yn debygol o ddefnyddio enghraifft i esbonio. Gall wahaniaethu rhwng cymdeithasoli 'cynradd' ac 'eilaidd', er nad yw hyn yn angenrheidiol i gael marc llawn.	**(4)**
	(c)		**Ymateb lefel un (0–3 marc)** Ymateb lefel isel. Yn debygol o nodi un neu ddau ffactor o'r wybodaeth neu o fan arall am ddewisiadau dull o fyw. Yn annhebygol o asesu effaith y ffactorau hyn ar iechyd a lles John. **Ymateb lefel dau (4–7 marc)** Ymateb lefel ganolig. Ar waelod yr ystod mae ymgeiswyr yn debygol o ganolbwyntio ar bwyntiau o wybodaeth a dangos sut gall y dewisiadau dull o fyw hyn effeithio ar iechyd a lles John. Ar ben uchaf yr ysgol mae'r ymgeisydd yn debygol o ddefnyddio dewisiadau eraill posibl o ddull o fyw ac asesu sut gallai'r rhain effeithio John. Mae sgiliau asesu'n bresennol. Mae angen mwy na dau ffactor.	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			Ymateb lefel tri (8–10 marc) Ymateb lefel uchel. Mae asesiad da'n amlwg ac mae'r ymgeisydd yn defnyddio ffactorau o'r wybodaeth **ac** o fan arall. Call y ffactorau fod yn: • Dinesydd Gweithgar • Diet synhwyrol • Mynd am dro • Cymdeithasoli Gill Caniatewch unrhyw ddewisiadau eraill posibl o ddull o fyw sydd efallai wedi eu gwneud, e.e. priodi. e.e. gweithio/ddim yn gweithio, datblygu cyfeillgarwch, gweithgareddau hamdden ac ati. Gellir asesu ffactorau naill ai mewn ffordd gadarnhaol/negyddol neu'r ddwy. Mae angen pedwar ffactor.	**(10)**
	(ch)		**Ymateb lefel un (0–4 marc)** Ymateb lefel isel. Mae'r ymgeisydd yn debygol o nodi un neu ddau ffactor o'r wybodaeth neu o fan arall am ddigwyddiadau rhagweladwy a/neu annisgwyl. Mae'r ymgeisydd yn annhebygol o archwilio effeithiau'r digwyddiadau hyn ar iechyd a lles Gill. **Ymateb lefel dau (4–7 marc)** Ymateb lefel ganolig. Ar waelod yr ystod mae'r ymgeiswyr yn debygol o ganolbwyntio ar bwyntiau o'r wybodaeth ac archwilio effeithiau posibl y rhain ar iechyd a lles Gill. Ar ben yr ystod mae'r ymgeisydd yn debygol o ddefnyddio digwyddiadau rhagweladwy neu annisgwyl eraill posibl ac archwilio eu heffeithiau posibl. Mae sgiliau asesu'n bresennol. Mae angen mwy na dau ffactor.	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			Ymateb lefel tri (8–10 marc) Ymateb lefel uchel. Mae asesiad da'n amlwg iawn ac mae'r ymgeisydd yn defnyddio gwybodaeth o'r wybodaeth **ac** o fan arall. Gall ffactorau fod yn: • Mynychu'r ysgol • Marwolaeth tad • Mam yn gweithio • Symud i ffwrdd o'r cartref • Mynd i'r Brifysgol • Cael swydd ran-amser Caniatewch unrhyw ddigwyddiadau rhagweladwy neu annisgwyl posibl eraill a allai effeithio ar Gill. Gellir archwilio digwyddiadau naill ai mewn ffordd gadarnhaol neu negyddol neu'r ddwy. Mae angen pedwar ffactor.	**(10)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 1	**30 marc**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
2	(a)	(i)/ (ii)/ (iii)	Dau farc am esbonio sut mae pob un o'r gwelliannau wedi eu gweithredu **(3 x 2)**. Dylai pob esboniad gynnwys dau bwynt **(1 x 2)** Gwelliannau: • gweithredu'r sail gwerthoedd gofal • rhoi grym i ddefnyddwyr gwasanaeth • adeiladu hunan-barch defnyddwyr gwasanaeth. e.e. adeiladu hunan-barch: trwy esbonio i ddefnyddwyr gwasanaeth eu rhinweddau da **(1)** a sut mae hyn yn eu gwneud yn berson diddorol (**1**).	**(2+2+2) (6)**
	(b)	(i)/ (ii)	Caniatewch unrhyw ymatebion priodol: e.e. • y ffordd y caiff teganau eu dosbarthu • defnyddio iaith • modelu rôl • rhyngweithiad staff a chleientiaid **(1 x 2)**	**(1+1) (2)**
	(c)		**Ymateb lefel un (1–2 marc)** Yn gwneud rhai gosodiadau am y sail gwerthoedd gofal. e.e. cyfrinachedd, dewis, urddas ac ati Nid yw'r esboniad yn gwbl amlwg. **Ymateb lefel dau (3–4 marc)** Tystiolaeth glir o esboniad. Gwybodaeth dda am y sail gwerthoedd gofal a'r materion o gwmpas hyn. Gall ddefnyddio enghreifftiau i esbonio'r cysyniad.	**(4)**
	(ch)		**(1 x 2)** marc am bob dull o roi grym a nodir **(2 x 2)** am y disgrifiad o'r dulliau a nodir. • Dulliau wedi eu nodi Rhoi gwybodaeth, esbonio'r dewisiadau sydd ar gael, trafod materion gyda'r unigolyn, trefnu cyswllt ag arbenigwyr (caniatewch unrhyw ddewisiadau synhwyrol) • Disgrifiad o'r dulliau (enghraifft) Gallai'r gweithiwr gofal drafod yr amrywiol faterion gyda'r defnyddiwr gwasanaeth. Byddai hyn yn codi eu lefelau o ddealltwriaeth **(1)** byddai'r defnyddiwr gwasanaeth mewn sefyllfa i allu dewis ar sail gwybodaeth **(2)**.	**(3+3) (6)**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
	(d)		**Ymateb lefel un (0–3 marc)** Ymateb lefel isel. Yn debygol o fod â syniad niwlog am hunansyniad. Yn annhebygol o gysylltu hyn â defnyddio gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol. Nid oes asesiad clir yn amlwg. **Ymateb lefel dau (4–6 marc)** Ymateb lefel ganolig. Ar waelod yr ysgol mae peth asesiad yn amlwg am **hunansyniad** er bod hyn yn dueddol o fod ymhlyg. Mae'r ymgeisydd yn dangos yn glir beth yw **hunansyniad**. Ar ben uchaf yr ystod mae asesiad yn fwy clir, er nad yw bob tro'n ymwneud â defnyddio'r gwasanaethau iechyd a/neu wasanaethau gofal cymdeithasol. **Ymateb lefel tri (9–12 marc)** Ymateb lefel uchel. Mae asesiad da yn gwbl amlwg a chlir. Mae'n debygol o gysylltu hyn â defnyddio un neu ragor o'r gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol.	**(12)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 2	**30 marc**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
3	(a)	(i)/ (ii)	Un marc am bob ffactor a nodir **(1 x 2)** a **(2 x 2)** am y disgrifiadau o'r ffactorau a nodir; ffactorau cymdeithasol • problemau iechyd meddwl • anghydbwysedd rhyw wrth staffio • mwy na phedwar deg o ddefnyddwyr gwasanaeth yr wythnos • wedi ei leoli mewn ardal canol dinas • defnyddwyr gwasanaeth â lefelau isel o incwm • defnyddwyr gwasanaeth yn byw mewn tlodi cymharol. e.e. mwy na phedwar deg o ddefnyddwyr gwasanaeth **(1)** Rhaid i'r ysbyty drefnu amrywiaeth o weithgareddau **(1)** oherwydd amrywiaeth anghenion tebygol nifer fawr o ddefnyddwyr gwasanaeth **(1)**.	**(6)**
	(b)		**Ymateb lefel un (1–2 marc)** Mae'r ymgeisydd yn trafod perthnasoedd teulu cynhaliol. Gall yr esboniad fod yn aneglur ac efallai na ddefnyddir enghraifft. Ar brydiau efallai mai enghraifft yw'r unig dystiolaeth a gynigir. Ychydig o esboniad. **Ymateb lefel dau (3–4 marc)** Mae'r ymgeisydd yn deall yn glir beth yw perthnasoedd teulu cynhaliol. Mae esboniad clir, sy'n gywir. Caiff enghraifft ei chyflwyno i gefnogi'r esboniad.	**(4)**
	(c)		**Ymateb lefel un (0–2 marc)** Ymateb lefel isel. Mae gan ymgeiswyr beth ymwybyddiaeth o'r hyn yw tlodi cymharol. Mae'n debygol bod dryswch ar ben isaf y band. Sonnir am un neu ddau bwynt ar broblemau posibl ond ni chânt eu trafod yn iawn. **Ymateb lefel dau (3–5 marc)** Ymateb lefel ganolig. Mae ymgeiswyr yn ymwybodol o'r hyn yw tlodi cymharol. Mae ymgeiswyr yn gallu nodi problemau posibl a'u trafod. Mae'n debygol bod enghreifftiau'n cael eu dewis. Bydd yr ateb yn ymwneud yn glir â defnyddwyr gwasanaeth yn Ysbyty Dydd Brynderw Trafodir mwy na dwy broblem.	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			Ymateb lefel tri (6–8 marc) Ymateb lefel uchel. Mae ymgeiswyr yn gallu trafod yn llawn y problemau posibl o fyw mewn tlodi cymharol am ddefnyddwyr gwasanaeth am wendidau Ysbyty Dydd Brynderw. Mae'n debygol eu bod yn cysylltu hyn â defnyddwyr gwasanaeth. Trafodir pedair problem • Diffyg cyllid i ddefnyddio gwasanaethau • Hunan-barch isel • Heb rym • Dull o fyw llai iach	**(8)**
	(ch)		**Ymateb lefel un (0–2 marc)** Ymateb lefel isel. Mae gan ymgeiswyr syniad niwlog am gydraddoldeb ac amrywiaeth a pham mae'n bwysig parchu gwahaniaeth mewn sefyllfaoedd gofal. Gall dryswch fod yn amlwg. Efallai'n nodi un neu ddwy ffordd o ddatblygu ymarferwyr gofal yn eu gwaith. Ychydig o drafodaeth. Gall gyflwyno rhestr. **Ymateb lefel dau (3–4 marc)** Ymateb lefel ganolig. Mae gan ymgeisydd afael weddol ar gwestiynau ac mae'n nodi ffyrdd o ddatblygu staff. Caiff y rhain eu trafod yn weddol fanwl. Trafodir dwy ffordd. **Ymateb lefel tri (5–6 marc)** Ymateb lefel uchel. Mae ymgeiswyr yn gallu trafod yn llawn ffyrdd o ddatblygu staff i hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth. Maent yn gallu gweld, yn fanwl, y problemau, a allai ddigwydd wrth wneud hyn ac maent yn cwestiynu a fydd y dulliau a gynigir yn gweithio. Gall ymgeiswyr ganolbwyntio ar un neu ragor o osodiadau. Yn debygol o ddefnyddio: • Hyfforddiant staff —mewnol/allanol. • Rhaglen gyflwyno. • Rheolwyr i hyrwyddo cydraddoldeb ac amrywiaeth yn weithgar. Caniatewch unrhyw ddull ymarferol a chywir a gynigir. Trafodir tair ffordd. Mae marciau llawn ar gael i'r rhai sy'n canolbwyntio ar un gosodiad yn unig.	**(6)**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
	(d)		**Ymateb lefel un (0–2 marc)** Ymateb lefel isel. Mae ymgeiswyr yn dangos syniad niwlog am yr hyn yw stereoteipio. Mae dryswch yn amlwg. Gall ymatebion fod ar ffurf rhestr a chynigir golwg cyfyngedig o'r canlyniadau. Nodir un neu ddau ganlyniad. **Ymateb lefel dau (3–4 marc)** Ymateb lefel ganolig. Mae gan ymgeiswyr afael weddol ar ganlyniadau stereoteipio a sut y gallai effeithio defnyddwyr gwasanaeth. Mae ymgeiswyr yn gallu cysylltu hyn ag un neu ragor o sgiliau gofal. Trafodir un neu ddau ganlyniad. **Ymateb lefel tri (5–6 marc)** Ymateb lefel uchel. Mae ymgeiswyr yn gallu trafod yn llawn ganlyniadau stereoteipio negyddol ar ddefnyddwyr gwasanaeth. Dangosir lefel dda o 'ddealltwriaeth' i sut y mae defnyddwyr gwasanaeth yn gallu teimlo. Mae canlyniadau stereoteipio'n amlwg. Yn debygol o ddefnyddio: • effaith ar hunan-barch • effaith ar **hunansyniad** • lefel cyrhaeddiad • gall iechyd corfforol gael ei effeithio • gall iechyd meddyliol gan ei effeithio Caniatewch unrhyw ateb priodol. Gall defnyddio un neu ragor o osodiadau gofal. Trafodir tri chanlyniad. Mae marciau llawn ar gael i'r rhai sy'n canolbwyntio ar un gosodiad yn unig.	**(6)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 3	**30 marc**
			CYFANSWM MARCIAU AM Y PAPUR	**90 marc**

Dosbarthiad maes cynnwys

Uned 4: Agweddau Cymdeithasol a Dewisiadau Dull o Fyw

	Maes cynnwys		
Cwestiwn	**4.1**	**4.2**	**4.3**
1 a i)		3	
ii)		3	
b)	4		
c)	5	5	
d)	5	5	
2 a i)			2
ii)			2
iii)			2
b i)			1
ii)			1
c)			4
ch i)			3
ii)			3
d)			12
3 a i)		3	
ii)		3	
b)	4		
c)		8	
ch)			6
d)			6
Cyfanswm	**18**	**30**	**42**

Gridiau Amcanion Asesu

Uned 4: Agweddau Cymdeithasol a Dewisiadau Dull o Fyw

	AA1	AA2	AA3	AA4	Cyfanswm marciau
Cwestiwn 1	8	7	10	5	**30**
Cwestiwn 2	11	11	5	3	**30**
Cwestiwn 3	9	7	6	8	**30**
Cyfanswm marciau	**28**	**25**	**21**	**16**	**90**
%	**31.11%**	**27.78%**	**23.33%**	**17.78%**	**100**

Dadansoddiad o'r papur

Mae'r targed cyffredinol am bob Amcan Asesu wedi ei seilio ar 30–40% am AA1, 20–30% am AA2, 15–25% am AA3 a 15–25% am AA4, fel y cytunwyd am Uned 4, sydd am bapur â 90 o farciau'n rhoi:

28 marc am AA1

25 marc am AA2

21 marc am AA3

16 marc am AA4

Cynllun marcio

Edexcel TAG mewn

Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Uned 7:
Diwallu Anghenion Unigol

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
1	(a)		**(1 x 2) am nodi'n gywir:** • Adnabod **(1)** • Asesiad cychwynnol/ymchwiliad **(1)** • Asesu a chynllunio **(1)** • Gweithredu arolwg **(1)** • Arwain at adferiad **(1)** • Arwain at wahanu **(1)** • Datgyweddiad **(1)**	**(2)**
	(b)		**(1) am ddisgrifiad cryno fel:** • Defnyddir y term ar gyfer pob un o saith cam y cylch cynllun gofal. **(2) am ddatblygiad cywir fel:** • Mae asesiad a rheoli gofal yn ffurfio un broses gyfannol ar gyfer adnabod anghenion unigol a rhoi sylw iddynt	**(2)**
	(c)		**(2x 2) am roi ac esbonio unrhyw ddau o'r buddion canlynol:** • Maent yn unigryw i amgylchiadau unigolyn • Bydd y gwasanaethau a roddir yn briodol i anghenion yr unigolyn • Caiff yr unigolyn rym i gymryd rhan mewn penderfyniadau am ei ofal/gofal • Cynigir mwy o ddewis i'r unigolyn • Mwy o hyblygrwydd mewn darpariaeth gwasanaethau (rhoddir esboniad gan ddefnyddio gwybodaeth a roddir yn y cwestiwn)	**(4)**
	(ch)		**(1 x 2) am nodi dau angen yn gywir e.e.** • Anghenion gofal personol a chymdeithasol • Anghenion corfforol • Anghenion diwylliannol a chrefyddol • Anghenion cludiant a hygyrchedd • Anghenion ariannol • Anghenion cyflogaeth/addysgol a hamdden. **(2 x 2) am ddisgrifiad llawn a chywir o'r anghenion a nodir**	**(6)**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
	(d)		**Ymateb lefel un (0–2 marc)** Bydd yr atebion a roddir yn gryno a niwlog. Efallai mai pwyntiau'n unig a nodir. **Ymateb lefel dau (3–5 marc)** Bydd yr atebion a roddir yn disgrifio ac yn esbonio pwyntiau a godir. Nid oes cyswllt yn amlwg rhwng pwyntiau **Ymateb lefel tri (6–8 marc)** Ateb wedi ei ddatblygu'n dda gyda'r pwyntiau wedi'u hesbonio'n llawn. Cyswllt/cydlyniad da rhwng pwyntiau. Defnydd da o eirfa alwedigaethol.	
			Gall y pwyntiau a godir gan ymgeiswyr gynnwys: • Helpu'r unigolyn i ddeall ei hawliau • Helpu'r unigolyn i ddatblygu sgiliau i fynegi ei d/dymuniadau • Hyrwyddo annibyniaeth • Rhoi grym i'r unigolyn • Codi hunan-barch • Cynyddu cyfranogiad y defnyddiwr	**(8)**
	(dd)		**Ymateb lefel un (0–2 marc)** Bydd yr atebion a roddir yn gryno a niwlog. Efallai mai pwyntiau'n unig a nodir. **Ymateb lefel dau (3–5 marc)** Bydd yr atebion a roddir yn disgrifio ac yn esbonio pwyntiau a godir. Nid oes cyswllt na chydbwysedd rhwng cryfderau a gwendidau sydd i'w gweld rhwng pwyntiau **Ymateb lefel tri (6–8 marc)** Ateb wedi ei ddatblygu'n dda gyda'r pwyntiau wedi'u hesbonio'n llawn. Cyswllt/cydlyniad da rhwng pwyntiau. Defnydd da o eirfa alwedigaethol. Cydbwysedd da, gall weld y ddwy ochr wrth gydnabod hawliau defnyddwyr gwasanaeth. MANTEISION • Yn cydnabod amrywiaeth o fewn cymdeithas • Yn myfyrio ar y sail gwerthoedd gofal — arfer gwrth-ormesol • Yn cwrdd â gofynion deddfwriaeth cydraddoldeb • Yn darparu gwasanaeth a arweinir gan anghenion • Y defnyddiwr yn cyfranogi ANFANTEISION • Gormesu, anfanteisio a chamwahaniaethu • Gwasanaeth o ansawdd isel • Datblygu perthnasoedd ymarferwr/defnyddiwr gwael • Gwrthod dewis a chyfle i'r defnyddiwr.	**(8)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 1	**30 marc**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
2	(a)		**(1) am ddiffiniad cryno fel** • Amrywiaeth o bobl broffesiynol yn gweithio ynghyd **(2) am ddiffiniad llawn fel** • Amrywiaeth o bobl broffesiynol â gwahanol hyfforddiant proffesiynol yn cael eu cyflogi gan un neu ragor o asiantaethau'n cwrdd yn rheolaeth i gyd-drefnu eu gwaith gan roi gwasanaethau i un neu ragor o gleientiaid	**(2)**
	(b)		**(2 x 1) am nodi ac esbonio'n llawn un o'r pwyntiau canlynol** • Dull holistig at ofal gyda'r cleient yn y canol • Defnydd effeithiol ac effeithlon o adnoddau • Gwasanaethau a roddir yn sicrhau'r 'ffit gorau' • Gellir monitro ac addasu gwasanaethau'n hawdd • Gellir nodi a chyrchu/prynu gwasanaethau'n haws.	**(2)**
	(c)	(i)	**(2 x 1) am nodi ac esbonio'n llawn un o'r pwyntiau canlynol** • Mesur y safon/meincnod • Cynnal/gosod safonau • System o wneud iawn/profiadau defnyddwyr yn cael eu cydnabod • Gwerth am arian.	**(2)**
		(ii)	**(1 x 2) am nodi mesur priodol fel** • Holiaduron boddhad cwsmeriaid • Siarteri/safonau • Archwiliadau/gwerthusiadau • Holiaduron • Dadansoddiad cofnod achos • Dadansoddiad ystadegol. **(2 x 2) am esboniad llawn o bob mesur a nodir**	**(6)**
	(ch)		**Ymateb lefel un (0–2 marc)** Bydd yr atebion a roddir yn gryno a niwlog. Efallai mai pwyntiau'n unig a nodir. **Ymateb lefel dau (3–5 marc)** Bydd yr atebion a roddir yn disgrifio ac yn esbonio pwyntiau a godir. Nid oes cyswllt na chydbwysedd rhwng cryfderau a gwendidau sydd i'w gweld rhwng pwyntiau **Ymateb lefel tri (6–8 marc)** Ateb wedi ei ddatblygu'n dda gyda'r pwyntiau wedi'u hesbonio'n llawn. Cyswllt/cydlyniad da rhwng pwyntiau. Defnydd da o eirfa alwedigaethol. Cydbwysedd da rhwng cryfderau a gwendidau.	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			CRYFDERAU • Wedi ei ddefnyddio fel meincnod i gymharu gwasanaethau dros gyfnod o amser • Gwella/targedu/ailddefnyddio adnoddau a gweithlu • Defnyddwyr gwasanaeth yn teimlo bod iddynt werth • Lleihau amserau a rhestrau aros • Cost-effeithiol • Defnyddir i newid agweddau. GWENDIDAU • Darpariaeth o ansawdd isel • Camsyniadau/esgeuluso • Gwastraffu adnoddau • Ansawdd isel.	**(8)**
	(d)		**Ymateb lefel un (0–3 marc)** Bydd atebion a roddir yn gryno a niwlog. Efallai y disgrifiant/esboniant un pwynt. **Ymateb lefel dau (4–7 marc)** Bydd atebion a roddir yn disgrifio ac esbonio dau bwynt a godwyd. Dim cyswllt neu gydbwysedd i'w weld rhwng pwyntiau. Bydd nodi'r ffyrdd o oresgyn rhwystrau'n wan ac arwynebol. **Ymateb lefel tri (8–10 marc)** Ateb wedi ei ddatblygu'n dda gyda'r pwyntiau wedi'u hesbonio'n llawn. Cyswllt/cydlyniad da rhwng pwyntiau. Defnydd da o eirfa alwedigaethol. Nodi'n dda sut y caiff rhwystrau eu goresgyn. MATHAU O RWYSTRAU • Corfforol • Emosiynol • Trefniadol • Daearyddol • Camwahaniaethu. GORESGYN RHWYSTRAU • Glynu wrth ddeddfwriaeth • Gwrando ar ddefnyddwyr gwasanaeth/cwynion • Cael defnyddwyr gwasanaeth i gyfranogi • Marchnata gwasanaethau/targedu gwasanaethau • Polisïau • Hyfforddiant ac addysg.	**(10)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 2	**30 marc**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
3	(a)		**(1 x 2) am ateb niwlog fel** • Gelwir y sector cyhoeddus hefyd yn sector statudol • Mae'r sector annibynnol yn cyfeirio at sector preifat neu wirfoddol **(2 x 2) am ddiffiniad llawn** • Sefydlwyd y Sector Cyhoeddus gan y gyfraith, gyda dyletswydd i ddarparu gwasanaeth penodol, wedi ei gyllido o drethiant cyhoeddus. • Yn cyfeirio at y ddarpariaeth les a wneir gan y wladwriaeth. Mae Sectorau Annibynnol yn ategu darpariaeth y sector statudol. Mae cyllido'r sectorau hyn yn amrywiol, fel ffioedd, cyfraniadau neu gontractau. Wedi cymryd mwy o ran mewn darpariaeth mewn blynyddoedd diweddar	**(4)**
	(b)		**(2 x 1) o fanteision yn cael eu nodi a'u hesbonio** • Mwy o ddewis i ddefnyddwyr gwasanaeth • Mwy ymatebol i anghenion • Mwy o hyblygrwydd yn yr ystod o wasanaethau a gynigir • Mwy cost-effeithiol **(2 x 1) o anfanteision yn cael eu nodi a'u hesbonio** • System dwy haen neu enillwyr a chollwyr • Nid oedd mor gost-effeithiol â'r hyn a gredwyd • Mwy o fiwrocratiaeth a gweinyddiaeth • Anwastadrwydd daearyddol	**(4)**
	(c)		**Ymateb lefel un (0–2 marc)** Bydd atebion a roddir yn gryno a niwlog. Efallai y disgrifiant/esboniant un pwynt. **Ymateb lefel dau (3–6 marc)** Bydd atebion a roddir yn disgrifio ac esbonio dau bwynt a godwyd. Dim cyswllt neu gydbwysedd i'w weld rhwng pwyntiau. Efallai y bydd ymgeiswyr yn trafod prif feysydd newid ond heb esbonio eu heffaith ar ddarpariaeth lles. **Ymateb lefel tri (7–10 marc)** Ateb wedi ei ddatblygu'n dda gyda'r pwyntiau wedi'u hesbonio'n llawn. Cyswllt/cydlyniad da rhwng pwyntiau. Defnydd da o eirfa alwedigaethol. Meysydd newid • Symud tuag at blwraliaeth lles • Y sector annibynnol yn cymryd mwy o ran • Mwy o reolaeth ariannol ar wariant/dull monetaraidd • Mwy o atebolrwydd o fewn y sector cyhoeddus • Datblygu pŵer i gynulliadau lleol/cenedlaethol	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			Effaith newid • Datgymalu'r wladwriaeth les • Gostwng ansawdd gwasanaethau trwy roi contractau allan • Llai o ddewis i ddefnyddwyr gwasanaeth • Costau cynyddol • Stigma rhwng gwasanaethau cyhoeddus v. preifat • Darpariaeth ar hap • Annibynadwy	**(10)**
	(ch)		**Ymateb lefel un (1–4 marc)** Bydd atebion a roddir yn gryno a niwlog. Efallai y disgrifiant/esboniant un-dau bwynt. **Ymateb lefel dau (5–8 marc)** Bydd atebion a roddir yn disgrifio ac esbonio dau neu ragor o bwyntiau a godwyd. Dim cyswllt neu gydbwysedd i'w weld rhwng pwyntiau. Rhoddir ateb arwynebol. **Ymateb lefel tri (9–12 marc)** Ateb wedi ei ddatblygu'n dda gyda'r pwyntiau wedi'u hesbonio'n llawn. Cyswllt/cydlyniad da rhwng pwyntiau. Defnydd da o eirfa alwedigaethol. Cydbwysedd da o fewn yr ateb. CRYFDERAU • Mwy o gystadleuaeth rhwng darparwyr • Symbylu'r ddarpariaeth — dewis ac ati • Ymateb i angen — dylanwadu ar y ddarpariaeth a chodi ymwybyddiaeth o broblem • Mwy o hyblygrwydd • Y sector gwirfoddol yn enwedig yn gallu datblygu integreiddiad cymdeithasol o fewn cymunedau lleol • Mwy o atebolrwydd GWENDIDAU • Clytwaith o ddarpariaeth/yn anwastad yn ddaearyddol • System ddarpariaeth dwy haen — mwy o anghydraddoldeb • Ni all darparwyr bach lleol gystadlu â'r darparwyr cenedlaethol mwy • Diffyg atebolrwydd — ansawdd yn dioddef • Dyblygu gwasanaethau mewn sawl maes	**(12)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 3	**30 marc**
			CYFANSWM MARCIAU AM Y PAPUR	**90 marc**

Dosbarthiad maes cynnwys

Uned 7: Diwallu Anghenion yr Unigolyn

	Maes cynnwys			
Cwestiwn	**7.1**	**7.2**	**7.3**	**7.4**
1 a)		2		
b)		2		
c)		4		
ch)		6		
d)		8		
dd)		8		
2 a)			2	
b)			2	
c i)				2
ii)				6
ch)				8
d)			10	
3 a)	4			
b)	4			
c)	10			
ch)	12			
Cyfanswm	**30**	**30**	**14**	**16**

Gridiau Amcanion Asesu

Uned 7: Diwallu Anghenion yr Unigolyn

	AA1	AA2	AA3	AA4	Cyfanswm marciau
Cwestiwn 1	6	8	8	8	**30**
Cwestiwn	6	6	8	10	**30**
Cwestiwn 3	6	4	8	12	**30**
Cyfanswm marciau	**18**	**18**	**24**	**30**	**90**
%	**20.00%**	**20.00%**	**26.67%**	**33.33%**	**100**

Dadansoddiad o'r papur

Mae'r targed cyffredinol am bob Amcan Asesu wedi ei seilio ar 10–30% am AA1, 20–30% am AA2, 25–35% am AA3 a 25–35% am AA4, fel y cytunwyd am Uned 4, sydd am bapur â 90 o farciau'n rhoi:

18 marc am AA1

18 marc am AA2

24 marc am AA3

30 marc am AA4

Cynllun marcio

Edexcel TAG mewn

Iechyd a Gofal Cymdeithasol

Uned 12:
Deall Ymddygiad Dynol

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
1	**(a)**		**(1 x 2)** • Sut rydyn ni’n teimlo amdanom ein hunain **(1)** • Sut rydyn ni’n rhoi gwerth arnom ein hunain/rhan o’n **hunansyniad (1)**	**(2)**
	(b)	**(i)**	6	**(1)**
		(ii)	5	**(1)**
		(iii)	**(2 x 1)** • Mae ymgeiswyr yn dangos dealltwriaeth o locws rheoli e.e. pŵer i ddylanwadu ar ddeilliannau **(1)** • Mae ymgeiswyr yn cysylltu hyn â rhoi’r gorau i smygu e.e. yn llai tebygol o ganfod esgusodion neu feio ffactorau allanol **(1)**	**(2)**
	(c)	**(i)**	**Ymateb lefel un (0–2 marc)** • Ymgeiswyr sy’n deall y syniad o gopïo neu gysyniad modelau rôl **(1)** • Ymgeiswyr pe byddent yn cysylltu eu hateb ♪’r sefyllfa yn yr astudiaeth achos (**2)** **Ymateb lefel dau (3–4 marc)** • Ymgeiswyr sy’n rhoi esboniad o theori dysgu cymdeithasol; sut mae Charlie’n arsylwi ac yn copïo ymddygiad bechgyn hŷn, a sut mae eu hymateb iddo ef yn ei wobrwyo **(3)** • Ymgeiswyr y mae eu hesboniad yn glir a strwythur eu hateb yn rhesymegol **(4)**	**(4)**
		(ii)	**Ymateb lefel un (0–2 marc)** • Gall ymgeiswyr yn syml nodi bod Charlie’n cyfaddef ei fod yn smygu **(1)** • Bydd ymgeiswyr yn rhoi ymateb fel ‘Mae Charlie yn ei weld ei hun yn smygwr’ **(2)** **Ymateb lefel dau (3–4 marc)** • Dylai ymgeiswyr roi esboniad clir o **hunansyniad**, ynghyd â manylion ychwanegol **(3)** • Mae e'n ei weld ei hun fel rhan o grŵp hŷn/ gwrthryfelgar. Mae smygu’n rhoi iddo hunan-barch/statws **(4)**	**(4)**
	(ch)	**(i)**	Dull ymddygiadol/ymddygiadaeth/addasu ymddygiad	**(1)**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
		(ii)	**Ymateb lefel un (0–3 marc)** Gall ymgeiswyr ar y lefel hon nodi canlyniadau, ond yn cynnig ychydig neu ddim esboniad e.e. • Dylai iechyd wella • Anadl a dillad yn arogli’n fwy ffres • Nid yw rhieni/athrawon mwyach yn ei phoeni **Ymateb lefel dau (4–5 marc)** Dylai ymgeiswyr nodi’r cyfan o’r tri chanlyniad gydag esboniad clir am sut maen nhw’n gwobrwyo e.e. • Teimlo’n well amdanynt eu hunain • Cael mwy o hyder • Yn fwy atyniadol i fechgyn	**(5)**
	(d)		**Ymateb lefel un (0–3 marc)** Mae ymgeiswyr yn cynnig esboniadau am smygu, ond nid yw’r rhain yn gysylltiedig â dull seicodynamig e.e. • Pobl yn smygu i ymlacio • Oherwydd eu bod yn credu ei fod yn ffasiynol • Oherwydd pwysau cyfoedion • Oherwydd bod eu ffrindiau’n smygu • Oherwydd nad ydyn nhw’n deall y risgiau **Ymateb lefel dau (4–7 marc)** Yn ychwanegol at gynnig esboniadau am smygu, mae ymgeiswyr yn nodi elfennau o’r dull seicodynamig ond nid ydynt yn ei gysylltu â’r esboniadau e.e. • Mae pobl yn smygu oherwydd eu id/ego • Mae’n isymwybodol/anymwybodol **Ymateb lefel tri (8–10 marc)** Mae ymgeiswyr yn rhoi adroddiad clir o’r dull seicodynamig ac yn cysylltu hyn yn effeithiol ag esboniadau am smygu.	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			Gall y theori gael ei gysylltu ag esboniad yn y mathau hyn o ffyrdd: • Ni all smygwyr esbonio pam maen nhw'n smygu oherwydd bod y rhesymau yn eu hanymwybod/ isymwybod • Daw greddfau/gyriannau anymwybodol o'r id a gall y rhain ein harwain ni i ysmygu • Gall yr uwch-ego wybod a dweud wrthym na ddylem smygu, ond ni all yr ego gadw'r id o dan reolaeth • Mae theori seicoddadansoddol yn awgrymu ein bod yn mynd trwy gamau amrywiol o ddatblygiad, ond mae pobl weithiau'n aros yn yr unfan. Mae'r smygwr wedi aros yng ngham geneuol datblygiad Mae smygu'n enghraifft o isganfyddiad: nid yw sugno'n ymddygiad priodol i oedolion felly mae pobl yn sugno sigaréts yn lle hynny.	**(10)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 1	**30 marc**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
2	(a)		**Dau** o'r canlynol: • Canolbwyntio ar ymddygiad arsylwadwy • Mae ein hymddygiad wedi ei ddysgu • Mae ymddygiad a gaiff ei wobrwyo/atgyfnerthu yn dueddol o gael ei ailadrodd	**(2)**
	(b)		Dylai ymgeiswyr nodi **pedair** o'r nodweddion canlynol: • Mae Nisha'n nodi ymddygiad penodol e.e. taro plant eraill • Mae hi'n sylwi beth mae Jamie'n ei wneud • Mae hi'n sylw beth sy'n digwydd yn union cyn yr ymddygiad • A beth sy'n digwydd ar ôl yr ymddygiad a all weithredu fel gwobr, e.e. sut mae pobl eraill yn ymateb • Mae hi'n cyfri/amseru/cofnodi enghreifftiau o'r ymddygiad	**(4)**
	(c)		**(2 x 1)** Y ffordd y mae pobl eraill yn ymateb i'w ymddygiad: Unrhyw enghraifft debygol o hyn, e.e. sylw gan oedolion/cael gwneud rhywbeth y mae'n ei fwynhau/mynd allan o sefyllfa y mae'n ei chael yn anodd neu'n peri gofid.	**(2)**
	(ch)		**Wyth** o'r canlynol: • Mae'n cynnwys asesiad o ymddygiad presennol Jamie • Mae'n nodi'r ymddygiad penodol i'w newid • Mae'n nodi gwobr/atgyfnerthiad effeithiol • Mae'n atgyfnerthu ymddygiad priodol sy'n digwydd yn fyrfyryr • Mae'n creu cyfleoedd i Jamie ddangos ymddygiad priodol ac yn atgyfnerthu hyn • Mae'n atal rhoi sylw am fod yn ymosodol • Mae'n cofnodi pa mor aml y mae ymddygiad amhriodol yn digwydd • Mae'n adolygu llwyddiant y rhaglen (gyda Lucy) • Mae'n awgrymu sut gall Lucy gynnal y rhaglen hon gartref • Unrhyw ymateb arall teilwng o gredyd	**(8)**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
	(d)		**Pedwar** o'r canlynol: • Yn siarad gyda therapydd • Yn trafod fel teulu sut maen nhw'n delio â Jamie • Yn trafod fel teulu sut maen nhw'n teimlo am eu sefyllfa • Yn datgelu unrhyw faterion neu broblemau dyfnach, e.e. yn eu perthnasoedd • Yn gweithio ffordd o ddelio â Jamie'n well • Yn gweithio trwy eu teimladau eu hunain am ei gilydd • Unrhyw ymateb arall teilwng o gredyd	**(4)**
	(dd)		**Ymateb lefel un (0–3 marc)** Mae ymgeiswyr yn nodi rhai manteision neu anfanteision un neu'r ddau ddull ond nid yw'r rhain yn gysylltiedig ag amgylchiadau'r bobl yn yr astudiaeth achos e.e. • Mae addas ymddygiad yn hawdd • Mae therapi teulu'n cymryd llawer o amser **Ymateb lefel dau (4–7 marc)** • Mae ymgeiswyr yn nodi manteision ac anfanteision y ddau ddull. • Mae ymgeiswyr ar ben uchaf y band marciau'n gwneud rhai cysylltiadau â'r astudiaeth achos. Dylid rhoi credyd i ymgeiswyr sy'n gwneud cysylltiadau da ond sydd efallai heb ystyried yn llawn fanteision neu anfanteision pob dull. **Ymateb lefel tri (8–10 marc)** • Mae ymgeiswyr yn rhoi manteision ac anfanteision perthnasol pob dull a chaiff y rhain eu cysylltu ag amgylchiadau o leiaf ddau o bobl y sonnir amdanynt yn yr astudiaeth achos e.e. **Manteision addasu ymddygiad:** • Mae addasu ymddygiad yn rhoi i Lucy a Nisha rywbeth y gallan nhw ei wneud ar unwaith • Mae'r ddau wedi bod â rhan yn llunio'r rhaglen ac maen nhw'n rheoli'r rhaglen • Gall gael effaith gyflym ar newid ymddygiad ymosodol Jamie	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			Anfanteision addasu ymddygiad: • Mae addasu ymddygiad yn rhoi sylw i un ymddygiad yn unig • Nid yw'n rhoi sylw i unrhyw achosion gwaelodol. • Gall amnewid symptomau ddigwydd. • Nid yw'r rhaglen hon wedi cynnwys partner Lucy **Manteision therapi teulu:** • Gallai therapi teulu roi sylw i broblemau ym mherthynas Lucy â'i phartner • Byddai pawb yn y teulu'n cymryd rhan • Gallai arwain at berthnasoedd cynhaliol newydd a strategaethau rheoli **Anfanteision therapi teulu:** • Gall therapi teulu gymryd rheolaeth i ffwrdd o Lucy • Mae angen 'arbenigwr' arni i'w helpu hi • Gall fod rhestr aros, oedi, gall fod yn anodd cadw apwyntiadau Gallent gael eu labelu fel 'teulu problematig'.	**(10)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 2	**30 marc**

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
3	**(a)**	**(i)**	• Mae labelu'n ffordd symleiddiedig o ddisgrifiad **(1)** • Cafodd ei seilio ar un neu ddwy nodwedd yn unig/mae'n anwybyddu'r hyn sy'n gwneud unigolyn yn arbennig ac yn wahanol **(1)**	**(2)**
		(ii)	• Mae stereoteipio'n ffordd or-syml o feddwl am bobl/mae stereoteipiau'n lleihau'r swm o feddwl y mae angen i ni ei wneud **(1)** • Rydyn ni'n meddwl mewn categorïau/yn ymddwyn yn yr un ffordd â phawb yn yr un grŵp **(1)**	**(2)**
	(b)		Sut gallai David gael ei weld **(1)** Sut gallai David gael ei drin o ganlyniad **(1)** Sut gallai Agnes gael ei gweld **(1)** Sut gallai Agnes gael ei thrin o ganlyniad **(1)** Byddai unrhyw stereoteipio priodol, yn gadarnhaol neu negyddol, yn dderbyniol am bob un e.e. • David cadarnhaol — ifanc/dioddefwr/ei fywyd cyfan o'i flaen. Wedi ei drin yn dda/yn haeddu help • David negyddol — beiciwr gwyllt/yn cyfrannu at y ddamwain. Wedi ei drin yn wael/nid yw'n haeddu help • Agnes cadarnhaol — hen/i'w pharchu/wedi talu trethi trwy ei hoes. Ni all wneud llawer drosti ei hun/yn haeddu pob help posibl • Agnes negyddol — hen/bregus/yn annhebygol o ailennill ansawdd da o fywyd. Yn annhebygol o elwa ar driniaeth/therapi	**(4)**
	(c)		**Ymateb lefel un (0–4 marc)** Mae ymgeiswyr yn darparu rhestr o ffactorau ond nid yw'r rhain wedi eu cysylltu ag unrhyw theori e.e. • Mae Agnes yn hen • Mae David yn mwynhau ei therapi	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			Ymateb lefel dau (5–8 marc) Mae ymgeiswyr yn dadansoddi ac yn esbonio agweddau David a Agnes gan gyfeirio at sail theori briodol. Mae ymgeiswyr yn debygol o gyfeirio at eu teimladau o hunan-barch ac at eu gwahanol hunansyniadau e.e. • Mae gan David **hunansyniad** cadarnhaol • Mae e'n deall ei anableddau • Mae e am adfer y galluoedd a'r dull o fyw a oedd ganddo, ac sydd gan rai eraill 26 oed • Mae e'n credu y gall wella ac y bydd yn gwella • Mae e'n gweld ei driniaeth fel rhan o'r broses honno. • Mae gan Agnes hunan-barch isel • Gall weld ei strôc fel rhywbeth anochel, mae'n rhywbeth sy'n digwydd ar ei hoed hi • Efallai nad yw Agnes yn disgwyl gwella • Efallai nad yw am wella • Os bydd, bydd yn faich ar eraill • Bydd yn colli ei hurddas a'i hannibyniaeth • Felly mae triniaeth yn amherthnasol neu'n faich iddi.	**(8)**
	(ch)		**(1 x 4)** am unrhyw bedwar o'r canlynol: • Siarad â chynghorydd/rhywun a fydd yn gwrando • Nid yw'n aelod o'ch teulu/nid yw'n ffrind • Yn rhoi 'sylw cadarnhaol diamod' • Yn adlewyrchu yn ôl yr hyn a ddywedwch • Nid yw'n barnu • Nid yw'n cynnig cyngor • Yn eich helpu chi i ddatblygu eich **hunansyniad** eich hun • Yn eich helpu chi i ganfod eich atebion/datrysiadau eich hun.	**(4)**
	(d)		**Ymateb lefel un (0–3 marc)** • Mae ymgeiswyr yn nodi rhai manteision neu anfanteision ond nid yw'r rhain yn gysylltiedig â sefyllfa David ac Agnes **Ymateb lefel dau (4–7 marc)** • Mae ymgeiswyr yn nodi rhai manteision **ac** anfanteision ond efallai nad yw'r rhain yn gysylltiedig â sefyllfa David neu Agnes.	

Cwestiwn			Atebion disgwyliedig	Marc a ddyfernir
			Mae ymgeiswyr ar ben uchaf y band marciau'n gwneud rhai cysylltiadau naill ai â David neu Agnes. Dylid rhoi credyd i ymgeiswyr sy'n gwneud cysylltiadau â David ac Agnes, ond nad ydynt efallai'n ystyried manteision ac anfanteision. **Ymateb lefel tri (8–10 marc)** • Mae ymgeiswyr yn rhoi adroddiad clir o fanteision ac anfanteision ac mae'r rhain wedi eu cysylltu'n dda â sefyllfa David ac Agnes. Mae datganiadau perthnasol yn cynnwys: • Gallai David groesawu'r cyfeiriad hwn • Byddai'n ei annog/galluogi i edrych ar sefyllfa ei fywyd gyda • Gyda rhywun sy'n annibynnol, heb fod yn ffrind neu'n deulu • Heb ran yn ei driniaeth glinigol • Gwrandäwr medrus a allai ei helpu i … • Edrych ar ei alluoedd a'i anableddau a sut mae'n teimlo am y rhain • Ailffocysu ei benderfyniad amlwg • Caniatáu iddo ddatblygu **hunansyniad** a fydd yn gadarnhaol, ac yn gweithio iddo yn ei sefyllfa newydd Ar gyfartaledd, gallai fod yn brofiad cadarnhaol a llwyddiannus iddo • Efallai na fydd Agnes mor frwd o blaid y cyfeirio • Nid y math o beth y mae pobl ei hoed hi'n ei wneud • Gallai, serch hynny, fwynhau'r cyfle i siarad â chael clust • Gallai ddisgwyl derbyn cyngor • Efallai na fydd ganddi'r cymhelliad, neu'r gallu i newid ei **hunansyniad** Ar gyfartaledd, gallai fod yn llai llwyddiannus i Agnes	**(10)**
			Cyfanswm marciau am Gwestiwn 3	**30 marc**
			CYFANSWM MARCIAU AM Y PAPUR	**90**

Dosbarthiad maes cynnwys

Uned 12: Deall Ymddygiad Dynol

	Maes cynnwys		
Cwestiwn	**12.1**	**12.2**	**12.3**
1 a)	2		
b i)	½	½	
ii)	½	½	
iii)		2	
c i)	4		
ii)		4	
ch)		1	
ii)		5	
d)		10	
2 a)		2	
b)			4
c)		2	
ch		4	4
d)			4
dd		5	5
3 a i)	2		
ii)	2		
b)	4		
c)	8		
ch)		4	
d)		5	5
Cyfanswm	**23**	**45**	**22**

Gridiau Amcanion Asesu

Uned 12: Deall Ymddygiad Dynol

	AA1	AA2	AA3	AA4	Cyfanswm marciau
Cwestiwn 1	3	8	12	7	30
Cwestiwn 2	4	6	9	11	30
Cwestiwn 3	7	5	9	9	30
Cyfanswm marciau	**14**	**19**	**30**	**27**	**90**
%	**15.56%**	**21.11%**	**33.33%**	**30.00%**	**100**

Dadansoddiad o'r papur

Mae'r targed cyffredinol am bob Amcan Asesu wedi ei seilio ar 10–30% am AA1, 20–30% am AA2, 25–35% am AA3 a 25–35% am AA4, fel y cytunwyd am Uned 4, sydd am bapur â 90 o farciau'n rhoi:

14 marc am AA1

19 marc am AA2

30 marc am AA3

27 marc am AA4

Mehefin 2005

Am ragor o wybodaeth am gymwysterau Edexcel a BTEC cysylltwch â
Gwasanaethau Cwsmeriaid ar 0870 240 9800
neu http://enquiries.edexcel.org.uk
neu ymwelwch â'n gwefan: www.edexcel.org.uk

Edexcel Cyfyngedig. Yn gofrestredig yng Nghymru a Lloegr Rhif 4496750
Swyddfa Gofrestredig: One90 High Holborn, Llundain WC1V 7BH